

Landje van Geijsel

Notitie over natuurdoelen, inrichting en beheer

datum 19-11-2020

Landje van Geijsel

Notitie over natuurdoelen, inrichting en beheer

Projectleider Frank Visbeen
Auteurs Frank Visbeen en Wilco Non

Opdrachtgever Landschap Noord-Holland

Contactpersoon opdrachtgever	Neeltje Annink
Foto's en afbeeldingen	Roely Bos, Dutch Foto, Koos Dansen, Johan Stuart & Frank Visbeen
Wijze van citeren	Visbeen, F. & Non, W.(2020). Landje van Geijsel. Notitie over natuurdoelen, inrichting en beheer. Natuurlijke Zaken, Heiloo.

© Natuurlijke Zaken
De zakelijke dienstverlening van Landschap Noord-Holland
Postbus 222
1850 AE, Heiloo
088-0064400
www.natuurlijkezaken.nl

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 4

1.1 AANLEIDING 4
1.2 DOEL 4
1.3 LEESWIJZER 5
1.4 DANKWOORD 5

2 METHODE 6

2.1 VELDBEZOEK 6
2.2 INTERVIEWS EN DISCUSSIE 6
2.3 NATUURDATA 7

3 NATUURWAARDEN 8

3.1 VOGELS 8
3.1.1 Algemene steltlopers 9
3.1.2 Bijzondere en schaarse steltlopers 13
3.1.3 Eenden 16
3.1.4 Bijzondere en schaarse broedvogels 18
3.2 VEGETATIE 19
3.3 SYNTHESE 20

4 EIGENDOM, BEHEER, KNELPUNTEN EN MONITORING 21

4.1 EIGENDOM EN STATUS 21
4.2 BEHEER 21
4.2.1 Algemeen 21
4.2.2 1999-2010 22
4.2.3 2010- 2015 22
4.2.4 2015-2020 23
4.3 KNELPUNTEN VOOR HET BEHEER EN INRICHTING 24
4.4 MONITORING 25

5 OPTIES VOOR NATUURDOELSTELLING 26

5.1 OPTIE 1 PRIMAIR GRUTTO 26
5.2 OPTIE 2 GRUTTO EN BIJZONDERE SOORTEN BROEDVOGELS 28
5.3 KEUZE VOOR OPTIE 1 29

LITERATUUR 30

BIJLAGE 1. UITKOMSTEN INTERVIEWS 31

BIJLAGE 2. TOTAALLIJST WAARNEMINGEN 37

BIJLAGE 3 SLAAPPLAATSTELLINGEN LANDJE VAN GEIJSEL 42

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het Landje van Geijsel is een begrip bij vogelend Nederland en andere natuurliefhebbers. Vanaf 1998 zet agrariër Jan Geijsel zijn land in februari voor een periode onder water. Sindsdien weten jaarlijks duizenden Grutto's en andere steltlopers en eenden op doorreis naar hun broedgebieden dit bijzondere landje te vinden. Naast de vogels weten ook steeds meer veel vogelaars het Landje van Geijsel te vinden. Zij kunnen hier op een unieke manier de vogels vaak goed en van dichtbij bekijken.
Het Landje van Geijsel maakt deel uit van de Holendrechter en Bullewijkerpolder en is 8,5 hectare groot. Het open gebied wordt begrensd door de Hoogendijk, Amstelweg en Amstelzijweg. Door zijn diepe ligging kan Geijsel het eenvoudig plas-dras zetten: de inlaat in het bovenland gaat open en de uitlaat in de droogmakerij gaat dicht. Door veel hoogte- en laagte verschillen ontstaan er droge, natte en onder water staande plekken. Zo ontwikkelde zich vanaf 1999 een unieke plek waar in het voorjaar veel vogels kunnen rusten en slapen, foerageren en broeden. In 2006 heeft Geijsel het landje overgedragen aan Beheer Bureau Landbouwgronden en in 2015 aan de provincie. In 2010 is het gebied vanwege de hoge natuurwaarden begrensd als Natuur Netwerk Nederland (NNN).
Landschap Noord-Holland (LNH) heeft in 2017 een actie gehouden onder zijn beschermers voor het behoud en aankoop van het Landje van Geijsel. In december 2019 droeg de provincie het Landje van Geijsel over aan LNH. Dat is nu de eigenaar en het wil de belangrijke betekenis van dit gebied voor de vogels in stand houden. Bij het Landje Van Geijsel zijn meer instanties betrokken zoals de Vogelwerkgroep Ouderkerk, de Vogelwerkgroep Amsterdam en het Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid. Daarom is LNH samen met andere betrokken partijen, agrariërs en vogelaars in gesprek gegaan over welk beheer het beste is. Op basis van de consultatie en deze beheernotitie heeft LNH een keuze bepaald in de hoofdrichting van het toekomstig beheer. Deze hoofdkeuze zal verder worden uitgewerkt in een (SNL) beheerplan.

1.2 Doel

Het doel van deze notitie is dat Landschap Noord-Holland een natuurdoelstelling kan formuleren voor het Landje van Geijsel en daarbij de passende inrichting- en beheermaatregelen kan nemen.

Deze notitie geeft informatie die gebruikt kan worden

- voor het opstellen van een beheerplan met natuurdoelen en beheermaatregelen;
- in het overleg met het Waterschap over de nieuwe watervergunning vanaf 2021;
- in het overleg met gebruiker(s);
- in het overleg met andere belanghebbenden.

Door middel van het verzamelen en presenteren van natuurdata, het voeren van gesprekken met diverse betrokkenen en een veldbezoeken willen we in deze notitie de volgende vragen beantwoorden:

1. Wat waren de natuurkundige waarden van het Landje van Geijsel in de periode 2010-2020.
2. Wat was het beheer tijdens de periode van plas-dras.
3. Wat was het agrarisch beheer buiten die periode.
4. Wat waren de knelpunten bij het beheer.

Op basis van onze bevindingen doen we een voorstel doen voor de natuurdoelstelling en wat dat vraagt van inrichting en beheer van het gebied.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 staat de aanpak om te komen tot een beschrijving van de natuurwaarden en de inrichting en het (agrarisch) beheer van het gebied. In hoofdstuk 3 beschrijven we de resultaten door van een selectie van vogelsoorten de betekenis aan te geven. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op het beheer van het gebied, zowel in de plas-drasperiode als in de tijd dat het landje weer agrarisch in gebruik werd genomen. Hier worden ook de veranderingen en knelpunten genoemd. In hoofdstuk vijf staan de verschillende opties voor de natuurdoelstelling met het daarvoor gewenste beheer en inrichting. Ook vindt u hier de uiteindelijke keuze van Landschap Noord-Holland na consultatie van diverse betrokkenen instanties, personen en interne discussie.

1.4 Dankwoord

We willen iedereen die heeft bij gedragen aan de totstandkoming van deze notitie hartelijk danken. Als eerste Jan Geijsel die waardevolle informatie heeft gegeven over het beheer en de historie van het naar hem genoemde landje. Verder Guus van Duin, Mark Kuiper, Rein Leguijt, Dick Melman, Gert-Jan Roebersen, Adrie Streefland en Jos Vrolijk die bereid waren om met LNH in gesprek te gaan, te reageren op een eerdere versie van deze notitie en mee te denken over de toekomst van het landje.
Guus van Duin en Jos Vrolijk hebben hun vogelgegevens beschikbaar gesteld. Anton Duijnhouwer heeft informatie verstrekt over het aandeel van de IJslandse ondersoort *Limosa limosa islandica* versus 'onze' ondersoort *Limosa limosa limosa* op basis van de terugmeldingen van kleurringen van nationale en internationale projecten.

Afbeelding 1. Bezoekers kijken naar vogels op het Landje van Geijsel bij de werkschuur van Groengebied Amstelland.

2 Methode

We hebben voor deze notitie informatie verzameld middels
- een veldbezoek;
- interviews met betrokkenen of deskundigen;
- beschikbare natuurdata en literatuur.

2.1 Veldbezoek

Op 10 september 2020 hebben Frank Visbeen en Wilco Non het landje bezocht. Er zijn verscheidene percelen onderzocht, waarbij de nadruk lag op de aanwezige vegetatie.

2.2 Interviews en discussie

Er zijn interviews gehouden met acht deskundigen die nauw betrokken zijn bij het beheer van en het natuuronderzoek op het Landje van Geijsel. Het doel van deze interviews was om informatie te verzamelen over het (historisch) beheer, natuurwaarden, knelpunten bij het beheer en potentiële natuurdoelen. We hebben gesproken met de volgende personen:

1. Jan Geijsel: agrariër, voormalig eigenaar en beheerder van het Landje van Geijsel.
2. Guus van Duin: bioloog Amsterdam en frequent bezoeker van het gebied. Hij heeft onder meer gekeken naar herkenbaarheid en verschillen tussen IJslandse Grutto en `onze` Grutto.
3. Mark Kuiper: coördinator van Agrarisch collectief Noord-Holland Zuid en werkzaam voor Agrarische Natuurvereniging Amstel. Hij heeft in verleden de contracten voor plas-dras met Geijsel afgesloten.
4. Rein Leguijt: werkzaam bij Landschap Noord-Holland en tot 2010 beheerder in Amstelland.
5. Dick Melman: bioloog. Hij heeft weidevogelonderzoek gedaan in dienst van Alterra/WUR. Hij doet samen met Nico Jonker, als vrijwilliger, onderzoek naar Grutto's op plas-drasterreinen.
6. Gert-Jan Roebersen: lid van Vogelwerkgroep (VWG) Ouderkerk. Deze VWG is een betrekkelijk kleine groep vogelliefhebbers en –beschermers uit Ouderkerk aan de Amstel en omgeving. De werkgroep is al bijna 40 jaar actief en heeft nooit veel meer dan 20 leden geteld. Ze zijn vanaf 2006 actief betrokken bij het jaarlijks onderhoud en beheer van de werkschuur van Groengebied Amstelland bij het Landje van Geijsel. Zij verzorgen incidenteel excursies naar het gebied. Enkele leden bezoeken het gebied frequent en kijken actief naar vogels.
7. Adrie Streefland: lid van Vogelwerkgroep Amsterdam. Hij heeft de broedgevallen van de Steltkluut in kaart gebracht en daarover gepubliceerd in De Gierzwaluw.
8. Jos Vrolijk: was lang lid van de VWG Ouderkerk aan de Amstel. Hij heeft de nodige slaapplaatstellingen verricht.

Apart is gesproken met Anton Duijnhouwer. Hij telt al jarenlang de Grutto's op het Landje van Geijsel en richt zich vooral op het aflezen van de kleurringen.

De uitkomsten van deze interviews hebben we verwerkt in de hoofdstukken natuurwaarden, inrichting en beheer en mogelijke natuurdoelstellingen. De vragen en antwoorden van de geïnterviewde experts hebben we opgenomen in bijlage 1. Daarnaast hebben we met Marion Scherphuis, boswachter LNH, gesproken.
In een aparte gezamenlijke bijeenkomst hebben bovengenoemde personen ook kunnen reageren op een eerdere versie van deze notitie. Op basis van dit gesprek en discussie zijn de opties aangescherpt en besproken met de gebiedsmanager en boswachter en is een keuze gemaakt voor de natuurdoelstelling, de inrichting en het beheer (zie hoofdstuk 5).

2.3 Natuurdata

De natuurwaarden van het Landje van Geijsel zijn mede in beeld gebracht middels:

- beschikbare natuurdata NDFF (NB gevalideerde waarnemingen);
- data uit Waarneming.nl;
- SNL-verslag van Jan Geijsel voor de provincie Noord-Holland;
- Literatuuronderzoek.

3 Natuurwaarden

De bijzondere natuurwaarden van het Landje van Geijsel vanaf 2010 worden beschreven door voor een selectie van vogelsoorten (steltlopers, eenden en ralachtigen) het gebruik van het Landje van Geijsel aan te geven. Na een algemene beschrijving van de soort komen aan de orde: de vastgestelde aantallen, de periode van verblijf, en het gebruik van het gebied. Bij dat laatste onderscheiden we een aantal functies: slapen en rusten, foerageren en broeden. Tot en met de zomer van 2020 zijn op het Landje van Geijsel meer dan 150 vogelsoorten waargenomen. Deze lijst is opgenomen als bijlage 2 (bron: gevalideerde waarnemingen NDFF plus aanvullende gegevens van Guus van Duin). Daarnaast geven we een korte karakterisering van de floristische en vegetatieve waarde.

3.1 Vogels

In tabel 1 en 2 staan de maximale aantallen steltlopers en eenden per 10-dagenperiode voor 2010-2020. Dit geeft een beeld van het seizoensverloop van de soorten in het gebied. In bijlage 2 staan voor dezelfde selectie steltlopers en eenden de maximale aantallen vogels die jaarlijks zijn vastgesteld in de periode 2010-2020. Dat geeft een beeld van de trend. In volgorde van belangrijkheid en talrijkheid behandelen we de diverse soorten die op het Landje van Geijsel verblijven.

Tabel 1: Seizoensverloop van steltlopers op het Landje van Geijsel. Per maand is onderscheid gemaakt in drie decaden (p1 = dag 1 t/m 10, p2 = dag 11 t/m 20 en p3 = dag 21 t/m 31). De getallen geven het maximale aantal individuen dat in één waarneming is doorgegeven tussen 2010 en 2020.

	januari			februari			maart			april			mei			juni		
Soort	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3
Bokje	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	1	2	0	0	0	0	0	0
Bontbekplevier	0	0	0	0	1	3	3	12	6	10	6	30	9	12	51	17	4	4
Bonte Strandloper	0	3	4	1	25	52	22	30	35	30	11	1	4	1	0	0	0	0
Bosruiter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	23	50	68	8	3	0	0	1
Breedbekstrandloper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Gestreepte Strandloper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Goudplevier	0	0	0	1	35	10	20	21	3	1	2	1	0	0	0	0	0	0
Groenpootruiter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10	42	8	6	3	1	0	0
Grutto	0	6	12	250	1600	3100	4200	6105	3000	1312	1000	300	50	80	150	142	71	40
Grutto (L.l. limosa)	0	0	0	0	0	750	0	0	8	0	1	0	0	0	0	0	0	0
IJslandse Grutto	0	0	0	30	1	100	600	1000	573	100	814	80	0	0	0	0	0	0
Kanoet	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0
Kemphaan	0	1	0	11	15	30	75	115	95	111	91	345	150	60	6	5	1	9
Kievit	250	400	850	1400	1800	500	1001	500	200	90	80	50	50	25	50	70	99	185
Kleine Plevier	0	0	0	0	0	0	3	2	7	9	12	6	10	3	4	4	5	5
Kleine Strandloper	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Krombekstrandloper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0	0	0
Oeverloper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	6	5	1	0	0	0
Regenwulp	0	0	0	0	0	0	0	0	1	50	75	70	80	7	0	0	0	0

	januari			februari			maart			april			mei			juni		
Soort	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3
Rosse Grutto	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0	0	1	2	0	0	0	0	0
Scholekster	0	1	25	150	200	254	300	200	78	70	20	20	22	13	11	6	2	5
Steenloper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0
Steltkluut	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	5	5	13	6	6	7	7	8
Strandplevier	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
Temmincks Strandloper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10	19	8	0	0	0
Tureluur	0	0	0	4	1	10	20	110	50	30	36	30	20	30	40	80	110	160
Watersnip	3	2	1	5	8	33	35	40	55	45	52	15	4	2	3	1	2	1
Witgat	0	0	2	1	0	0	1	1	1	2	10	3	3	1	0	1	3	3
Wulp	4	80	500	360	450	500	500	450	300	435	70	30	30	3	2	11	1	0
Zilverplevier	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	1	0	4	1	1	0	1
Zwarte Ruiter	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	6	9	5	1	0	4	1	1

Bron: Natuurlijke Zaken (W. Non). NDFF geraadpleegd op 25-9-2020

3.1.1 Algemene steltlopers

Grutto

De Grutto broedt in de noordelijke helft van Europa tot diep in Rusland. Binnen de EU broedt 80 procent in Nederland. In Nederland broedt de soort vrijwel uitsluitend in agrarisch beheerde graslanden. Het aantal broedparen is zeer sterk afgenomen (60 procent sinds 1990) en wordt intussen geschat op 31.000-38.000. Een tweede Europese ondersoort betreft de *islandica* die voornamelijk op IJsland broedt. In tegenstelling tot onze Grutto neemt deze ondersoort stevig toe. Het broedbestand bedraagt naar schatting 25.000 paar.

Afbeelding 2. Grutto's (voornamelijk IJslandse) op het Landje van Geijsel (Koos Dansen).

Aantallen en doortrekverloop

In het voorjaar is het Landje van Geijsel een toplocatie in Nederland voor de Grutto en van groot (inter)nationaal groot belang voor zowel *L. l. limosa* als *L. l. islandica*. De eerste Grutto's worden bij een zachte winter al vanaf januari waargenomen. De aantallen nemen vanaf februari toe en in de loop van maart wordt het maximum bereikt. Na eind maart nemen de aantallen langzaam af (zie figuur 1). De vogels die in het gebied verblijven zijn niet alleen broedvogels uit de omgeving. Uit kleurringwaarnemingen blijkt dat ook vogels worden waargenomen die in Friesland en polders in Zuid-Holland broeden.

Vanaf begin april gaat het in Ouderkerk a/d Amstel vooral om IJslandse Grutto's. Veel vogels zijn dan mooi uitgekleurd en dus goed als islandica te herkennen.

Op basis van de kleurringgegevens valt het volgende patroon te schetsen. In het begin van de plas-drasperiode is het aandeel IJslanders hoog, alsmede vanaf eind maart tot half april (mond. meded. A. Duinhouwer). Sommige IJslanders verblijven gemiddeld tot meer dat 30 dagen op het landje. Op andere plekken in Nederland is dit ook vastgesteld (Gerritsen & Tijsen 2003). Uit kleurringgegevens in de Everdingerwaard (Utrecht) blijkt dat daar sprake is van een hoge turnover: veel vogels verblijven slechts een korte periode op de plas-dras. Er maken dus meer exemplaren gebruik van het terrein dat uit tellingen blijkt. Tussen de tellingen komen vogels aan en trekken vogels weg (Altenburg et al. 2017). Dit fenomeen zal ook voor het Landje van Geijsel gelden. Een nadere analyse van de gegevens kan daar mogelijk inzicht in geven..

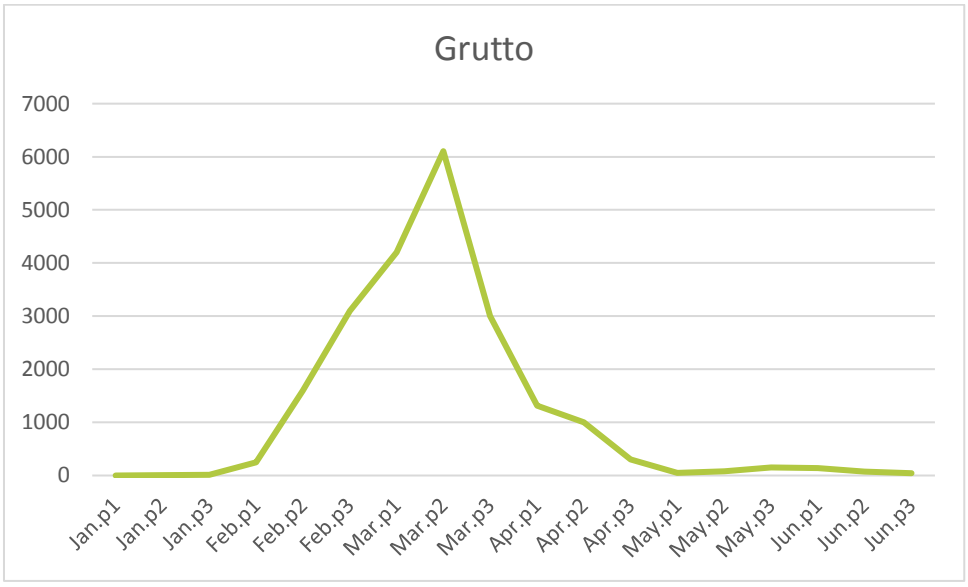

Figuur 1. Maximumaantal Grutto's per decade (periode 2010-2020) van januari tot en met juni.

Gebruik

De Grutto gebruikt het Landje Van Geijsel voornamelijk als rust- en slaapplaats. Overdag staan de meeste exemplaren te rusten waarbij groepjes vogels zo nu en dan aan de rand (de dijk en wat drogere delen van landje) en omliggende percelen gezamenlijk foerageren op wormen en emelten. In de avond komen grote aantallen vanuit de omgeving naar het gebied om te slapen. De gegevens van de slaapplaatstellingen[1] op het Landje van Geijsel laten de volgende ontwikkeling zien (zie figuur 2 en bijlage 3). De aantallen schommelen per jaar sterk met een maximum van ruim 5000 vogels in 2013. Aanvullende waarnemingen laten zien dat het Landje van Geijsel een toplocatie voor de (IJslandse) Grutto is met een maximum op de slaapplaats van 6100 (L. l. limosa) in maart 2013 en 2500 (L. l.islandica) in maart 2014 (Van Els et al 2020). In datzelfde artikel wordt gemeld dat landelijk gezien het aantal Grutto's op slaapplaatsen tussen 2008-2018 is gehalveerd. Dit hangt voor een groot deel samen met de afname van de Nederlandse broedpopulatie.

[1] In bijlage 3 staan de gegevens van de slaapplaatstellingen op het Landje van Geijsel (bron Jos Vrolijk). Naast Grutto's, Wulpen, Tureluurs, Kemphanen en andere steltlopers slapen ook Kleine Mantelmeeuwen, Zilvermeeuwen en Kokmeeuwen op het landje.

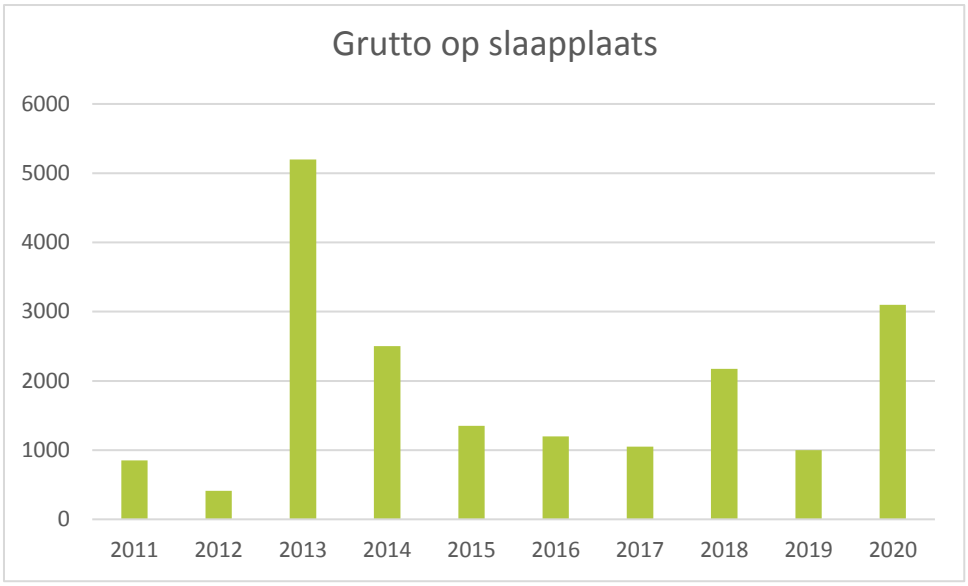

Figuur 2 Maximumaantal Grutto's (inclusief islandica) op de slaapplaats (2011-2020, gegevens Jos Vrolijk).

Het Landje van Geijsel is nauwelijks van belang als broedplaats voor de Grutto. In de omgeving liggen belangrijke broedgebieden zoals de Ronde Hoep en Bovenkerkerpolder.

Kievit

Het broedgebied van de Kievit strekt zich uit tot de gematigde zone van Europa en Azië. Het is een van de meest algemene weidevogels in Nederland. Ze broeden voornamelijk op gras- en bouwland. De broedpopulatie in ons land wordt geschat op 110.000 - 160.000 broedparen. De trend is negatief: vanaf 1990 is er een afname van 40-50%.

Op het Landje van Geijsel verschijnen de eerste Kieviten in een zachte winter al in januari. De aantallen bereiken begin maart een maximum. De vogels gebruiken het landje vooral als rust- en slaapplaats. Vanaf half maart vestigen zich de broedvogels die hun territorium afbakenen en daarbinnen nauwelijks andere vogels dulden. Er broeden jaarlijks 5 à 10 paartjes.

Tureluur

De Tureluur is als broedvogel wijdverbreid over Eurazië. De Nederlandse broedpopulatie wordt geschat op 17.000 – 20.000 broedparen. De landelijke populatie is vanaf 1990 met 20 procent afgenomen maar de trend verschilde per gebied. Sinds 2000 vindt een duidelijke afname plaats in de Noord-Hollandse, Groningse en Friese graslandgebieden. De Nederlandse broedvogels arriveren in maart en april. Buiten het broedseizoen is de Tureluur vooral kustgebonden.

In de loop van februari worden op het landje de eerste Tureluurs gezien. De aantallen lopen op in maart en tot in mei trekken noordelijke vogels door. De Tureluurs gebruiken het landje om te rusten en voedsel te zoeken. Vanaf eind maart-begin april vestigen de broedvogels zich op het landje. De schatting is dat jaarlijks 2-5 paren tot broeden komen. Vanaf juni lopen de aantallen weer op.

Wulp

De Wulp is in Europa een vrij talrijke, maar afnemende broedvogel. Grote aantallen broeden in Groot-Brittannië, Finland en Rusland. De Nederlandse populatie is gering (3900-4800 broedparen) maar buiten het broedseizoen is Nederland belangrijk met 160.000-200.000 overwinterende Wulpen (Sovon, 2018).

Op het Landje van Geijsel worden al snel na het plas-dras zetten de eerste Wulpen gezien. Vanaf de derde decade van maart tot in de eerste decade van april kunnen tot wel 500 vogels het landje bezoeken. Ze zoeken in de omliggende polders naar voedsel en gebruiken het landje vooral als rust- en slaapplaats, zie ook bijlage 3.

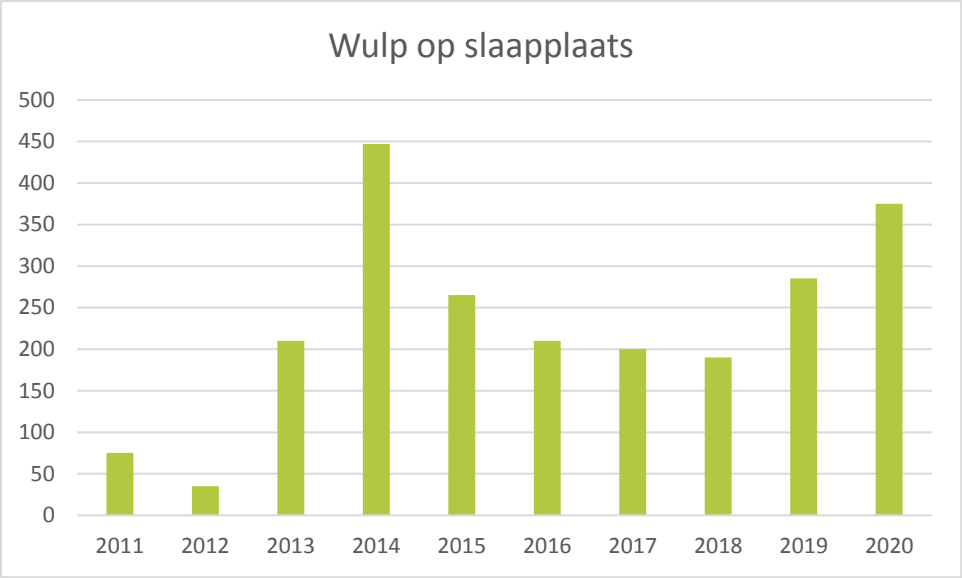

Figuur 3. Maximumaantal slapende Wulpen op het Landje van Geijsel (2011-2020, gegevens Jos Vrolijk).

Regenwulp

De Regenwulp is een doortrekker die vooral van half april tot half mei en van half juli tot eind augustus in Nederland wordt gezien. Pleisteraars bezoeken zowel zoute als zoete wateren en foerageren vaak op graslanden. Voorjaarstellingen op gemeenschappelijke slaapplaatsen tonen een verschuiving sinds 1970 aan van het binnenland (vooral Noord-Brabant, Overijssel en Drenthe) naar Noordoost-Nederland (Friesland, Drenthe) en vervolgens het Waddengebied. De totale aantallen op slaapplaatsen namen sterk af.
Op het Landje van Geijsel wordt de Regenwulp vanaf de eerste decade van april tot begin mei waargenomen. Het gaat vooral om rustende en slapende vogels (maximumaantal 80 ex).

Scholekster

De Scholeksters die we in Nederland aantreffen behoren tot Noordwest-Europese populatie. Ze broeden vooral in de kustgebieden, maar vanaf halverwege de vorige eeuw broeden ze ook steeds meer in agrarisch gebied tot ver in het binnenland. De broedpopulatie in ons land wordt geschat op 35.000-43.000 vogels. Vanaf 1990 is de populatie met twee derde afgenomen.
Op het Landje van Geijsel komen de eerste Scholeksters in de tweede decade van januari aan en nemen dan toe. Omstreeks half maart verblijven er de meeste. Ze gebruiken het landje als rust- en slaapplaats. Ze foerageren vaak in groepen in de omliggende graslanden. Maximumaantal bedraagt 200-300 vogels.

Afbeelding 3. Rustende Scholeksters en Grutto's met op de achtergrond Smienten (Roely Bos).

Kemphaan
Deze in Nederland zeer zeldzame weidevogel broedt in schrale, vochtige, bloemrijke graslanden, dus vrijwel uitsluitend in reservaten. Het is een van de meest algemene steltlopers van de wereld. Kemphanen zijn in ons land vooral nog te zien in de trektijd. Nederland is als doortrekgebied voor Kemphanen in het voorjaar sterk in belang afgenomen. De voorjaarstrek (april en mei) door Europa vindt over een oostelijker route plaats.
Op het Landje van Geijsel worden de eerste Kemphanen al in januari worden waargenomen. Vanaf begin maart nemen de aantallen toe tot een maximum eind april begin mei (bijvoorbeeld 345 ex in derde decade van april 2020). Tot ver in mei en begin juni worden nog vogels, waaronder kemp*hennen*, waargenomen. Broedverdachte kemp*hennen* zijn slechts heel zelden op het landje vastgesteld. In de loop van juni komen de kemphanen (mannetjes) al weer terug uit de noordelijke broedgebieden. De vogels gebruiken het landje als foerageer-, rust- en slaapplaats.

Watersnip
Trekvogel, die overwintert van West- en Zuid-Europa tot in Afrika ten zuiden van de Sahara. Kleinere aantallen zijn deeltrekker en standvogel. De noordelijkste populaties trekken zuidelijker. Trekt over breed front over het continent en over de Sahara. De najaarstrek begint direct na de broedtijd, en gaat tot diep in de winter door. Voorjaarstrek van maart tot, in het geval van noordelijke broedvogels, mei. De Watersnip is in Nederland een zeldzame broedvogel.
Op het Landje van Geijsel worden jaarlijks Watersnippen waargenomen. In de natte en slikkige bodem kunnen ze goed voedsel zoeken. Ze zijn soms moeilijk waar te nemen maar met wat geduld zie je er steeds meer. De aantallen nemen vanaf januari toe tot maximale aantallen van 50-60 vogels tussen eind februari en eind april. In mei en juni worden soms enkele exemplaren waargenomen. Baltsende vogels zijn niet vastgesteld.

3.1.2 Bijzondere en schaarse steltlopers

Bokje
Het bokje broedt in Fenno-Scandinavië, Baltische staten en in Noord-Rusland en Siberië. Is grotendeels trekvogel, die overwintert in West- en Zuid-Europa en in Afrika, ook ten zuiden van de Sahara. Trekt over breed front. Voorjaarstrek vooral in maart en april. Is klein en moeilijk waar te nemen. Pas bij verstoring vliegen de vogels vlak voor je voeten op.
Op het Landje van Geijsel wordt deze soort vanaf 2017 jaarlijks waargenomen van eind maart tot eind april. Het maximumaantal is twee vogels. De vogels kunnen langere periode verblijven. Ze foerageren in de natte en slikkige bodem.

Kleine Plevier
Kleine Plevieren broeden in dynamische milieus. Dat kunnen zowel natuurlijke habitats zijn zoals rivieroevers als kunstmatige waaronder afgravingen, zandopspuitingen, tijdelijke plas-drasplaatsen en baggerdepots. In Nederland is de Kleine Plevier vanaf maart tot en met september aanwezig. Het aantal broedparen wordt geschat op 1200-1500.
Op het Landje van Geijsel arriveren de eerste vogels begin maart. De aantallen lopen in de loop van april op. De vogels gebruiken het landje als foerageer-, rust- en broedgebied. Het aantal broedparen wordt geschat op 1-3.

Bontbekplevier
De Bontbekplevier nestelt vooral in kustgebieden met enige dynamiek en lage of spaarzame vegetatie en veel slik: kwelders/schorren, pas aangelegde eilanden, rustige stranden, ook wel opspuitterreinen en akkers met veel kale grond (Flevoland). Verdwijnt vaak weer als broedvogel als door vegetatiesuccessie het broedgebied ongeschikt wordt. Buiten de broedtijd vooral te vinden op wadplaten, stranden, natte akkers en graslanden met plasjes. In Nederland een schaarse broedvogel, het aantal wordt geschat op 300-360 paren. Vogels van gematigde streken (West-Europa) trekken niet ver en blijven steeds vaker in Europa overwinteren. Arctische en

sub-arctische populaties trekken eerder weg en trekken verder, door vooral naar West-Afrika. De arctische ondersoorten trekken door in Nederland vanaf half mei tot in juni, de zuidelijke ondersoort al vanaf half februari.
De Bontbekplevier wordt ieder jaar in wisselende aantallen op het Landje van Geijsel gezien. De hoogste aantallen worden tussen eind april en begin juni vastgesteld. De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar arctische broedgebieden.

Groenpootruiter
Broedt in boreale en vooral sub-Arctische delen van Noord-Europa. Van Schotland via Fenno-Scandinavië oostwaarts tot in Noord-Rusland. Een echte doortrekker en het talrijkst in de Delta en het Waddengebied. Over het algemeen een lange-afstandstrekker, verlaat het broedgebied na de voortplantingstijd. Trekt deels over breed front over het continent, maar vooral via trekbanen naar belangrijke pleisterplaatsen (zoals Delta en Waddenzee). Een klein deel overwintert in Europa, de meeste trekken door naar Afrika ten zuiden van de Sahara (binnenland en kust). Voorjaarstrek met name in april en mei.
Op het Landje van Geijsel wordt de soort ieder jaar in wisselende aantallen waargenomen. In 2020 is het maximale aantal vastgesteld toen in de derde decade van april gedurende de ochtend zeker 42 vogels werden waargenomen. Groenpootruiters foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied.

Zwarte Ruiter
Zwarte Ruiters broeden in boreale en (sub-)arctisch deel van Europa: Noord-Scandinavië, Noord-Finland en Noord-Rusland en oostelijk tot Oost-Siberië. Ze trekken via lange etappes over een breed front, maar in het westen ook via traditionele pleisterplaatsen (zoals de Waddenzee). Vrouwtjes verlaten de broedgebieden als eerste (vanaf midden juni) , gevolgd door de mannetjes en later de jonge vogels. De najaarstrek loopt van juni tot in september. Overwintert in zeer kleine aantallen in West- en Zuidwest-Europa, de meeste trekken door naar Afrika ten zuiden van de Sahara. Voorjaarstrek vooral in april en mei.
Op het Landje van Geijsel trekt de Zwarte Ruiter jaarlijks in kleine aantallen door. De hoogste aantallen zijn vanaf half april tot half mei gezien. De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied. Vanaf half juni worden alweer de eerste zuidwaarts trekkende vogels gezien.

Bosruiter
De Bosruiter broedde tot 1936 in Nederland, op hoogvenen en natte heiden. In 2005 was er een geïsoleerd broedgeval in de Ackerdijkse Plassen. Deze vrij kleine steltloper wordt hier op doortrek gezien in zowel voor- als najaar, vooral na een periode met oostenwind. Het is een typische soort van zoetwatergebieden in het binnenland.
Op het Landje van Geijsel wordt de Bosruiter in jaarlijks wisselende aantallen gezien. Zo was 2020 een heel goed jaar toen van eind april tot half mei waarschijnlijk honderden bosruiters tijdelijk op het landje verbleven. Het maximumaantal van 68 exemplaren op één ochtend werd dat jaar vastgesteld in de eerste decade van mei. Ook werd in die periode bij doorlopende tellingen gezien dat er voortdurend vogels aankwamen en weer verdwenen (turnover), waardoor het werkelijke aantal aanzienlijk hoger zal zijn geweest. De vogels foerageren en rusten op het Landje van Geijsel op doorreis naar hun broedgebieden. Ook baltsende vogels zijn in mei geregeld waargenomen.

Witgat
Deze steltlopersoort broedt in Fenno-Scandinavië, Oost- en Noordoost-Europa en verder oostelijk tot Oost-Siberië. Trekt over breed front, vooral in zuidwestelijke en zuidelijke richting. Nooit in grote groepen, pleistert zeer verspreid en in de kleinste plasjes. Overwintert in West- en Zuidwest-Europa, maar ook in Noord-Afrika en Afrika ten zuiden van de Sahara. De voorjaarstrek is vooral half maart-begin mei.
Op het Landje van Geijsel worden Witgatjes jaarlijks in kleine aantallen vastgesteld. Het maximum was tien vogels half april 2018. De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied. Begin juni worden de eerste exemplaren al weer waargenomen, mogelijk alweer op de terugtocht uit hun noordelijke broedgebieden.

Oeverloper
De Oeverloper broedt zowel ten noorden als oosten van ons land. De vogels is een lange-afstandstrekker naar Afrika, vooral ten zuiden van de Sahara. Minder in Middellandse Zeegebied. Trekt over een breed front over Europa en is op trek en in het overwinteringsgebied in Afrika overal te vinden waar zoet water is. Trekt weg van juli-september en terug in april en mei.
Op het Landje van Geijsel worden jaarlijks kleine aantallen oeverlopers gezien van half april tot in mei. De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied.

Temmincks Strandloper
De Temmincks Strandloper is door zijn geringe grootte, maar ook onopvallende kleed en onopvallende gedrag een nogal onopvallend steltlopertje. Ze kruipen haast laag over schaars begroeide moddervlaktes met kleine schokkende bewegingen. Broedt in mei en juni in arctisch gebied, maar ook dichterbij, te weten in Noorwegen, zuidelijk tot op de hoogte van Oslo. Op trek in het voorjaar worden ze in Nederland eind april en mei waargenomen.
Deze steltlopers worden op het Landje van Geijsel niet jaarlijks waargenomen. 2020 was een bijzonder jaar toen in mei tot maximaal 19 vogels op één dag werden gezien. De vogels zoeken hun voedsel op de slikkige stukjes.

Kleine Strandloper
De Kleine Strandloper is een lange-afstandstrekker die broedt in de poolstreken. Ze trekken in een breedfront, met veel trekroutes. Overwintert vooral in Afrika ten zuiden van de Sahara, tot in Zuid-Afrika toe; minder in Middellandse Zeegebied. De voorjaarstrek is van april tot eind mei, begin juni. In Nederland is de soort in het voorjaar veel schaarser dan in najaar.
Op het Landje van Geijsel is deze soort een schaarse gast die in twee jaar is waargenomen (1 ex half maart; 1 ex half mei). De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied.

Krombekstrandloper
De Krombekstrandloper is een steltloper van Noord-Siberische toendra's. Hij is een stuk zeldzamer dan de verwante bonte strandloper, de meeste trekken oostelijk van ons land door. Het aantal dat doortrekt, schommelt sterk van jaar tot jaar.
Op het Landje van Geijsel is de soort een schaarse doortrekker die alleen in 2010 (half mei: 3 ex), 2013 en 2020 (eind april: beide 1 ex) is waargenomen. De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied.

Steenloper
De Steenloper komt voor in het noorden van het hele noordelijk halfrond, dus ook in Noord-Amerika. Nederland wordt ook bezocht door Noord-Canadese broedvogels. Fenno-Scandinavische populaties zijn lange-afstandstrekkers en vliegen naar Afrika, zuidelijk tot Zuid-Afrika. Canadese en Groenlandse vogels trekken vooral naar Europa. De vogels trekken in één ruk over de Atlantische Oceaan, maar ook langs de kust via belangrijke pleisterplaatsen. In Nederland zijn steenlopers op een aantal kustlocaties het hele jaar aan te treffen.
Op het Landje van Geijsel is de soort zeldzaam. Op 29 april 2020 werden er zeven steenlopers gezien en gefilmd door Guus van Duin.

Kanoet
De Kanoet broedt in hoogarctisch gebied van het noordelijk halfrond. Het is een sterke steltloper met lange vleugels, goed uitgerust voor de trek over lange afstanden tot aan Zuid-Afrika. De Waddenzee is voor de Kanoet een van de belangrijkste pleisterplaatsen van de wereld.
Op het Landje van Geijsel is de soort een schaarse doortrekker met waarnemingen uit 2011 (2 exemplaren) en 2012, 2015, 2017 en 2020 (1). De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied.

Goudplevier
De Goudplevier broedt in Noord-Europa, zuidelijker tot Zuid-Engeland en Wales en Noord-Duitsland en vroeger ook in Nederland. Grootste populaties zijn te vinden in Scandinavië, Noord-Rusland en op IJsland. In Nederland verblijven ze tijdens de trektijd en in het winterhalfjaar het liefst op oude graslanden met kort gras, op kale akkers en steeds vaker op wadplaten.
Op het Landje van Geijsel worden in de meeste jaren vooral in februari en maart rustende doortrekkers gezien,

Zilverplevier
De Zilverplevier broedt op de noordelijkste toendra's. Het zijn echte wadvogels. Zij zijn lange-afstandstrekker, trekken 's winters naar de kust van Afrika, tot aan Zuid-Afrika. In Nederland is de soort een groot deel van het jaar te vinden, het meest van augustus tot in november en in mei.
Op het Landje van Geijsel wordt de Zilverplevier bijna jaarlijks in zeer kleine aantallen (max 4 ex) in verschillende decades waargenomen. De meeste waarnemingen komen uit mei-juni. De vogels foerageren en rusten hier op doorreis naar hun broedgebied.

3.1.3 Eenden

Bergeend
De Bergeend is vooral kustbewoner. Hij broedt in holen en voedt zich met (week)diertjes uit zachte slikbodems. De soort vertoont zich als broedvogel steeds vaker in het binnenland in de open polders en graslanden, langs de grote rivieren en andere slikrijke gebieden. De broedpopulatie is toegenomen en werd voor 2013-2015 geschat op 5700-9400 paren.
Op het Landje van Geijsel nemen de aantallen vanaf eind januari toe. De hoogste aantallen worden vastgesteld van april tot half mei. Dan is soms mooi de groepsbalts van de vogels waar te nemen. Waarschijnlijk broedt een deel van die vogels in de omgeving waar zij broedholtes zoeken bij boerderijen, in riethopen en op andere plekken. Tot eind juni zijn er Bergeenden te zien in het gebied.

Tabel 2: Het seizoensverloop per soort eend in het Landje van Geijsel. Per maand is een onderscheid gemaakt in de decade (p1 = dag 1 t/m 10, p2 = dag 11 t/m 20 en p3 = dag 21 t/m 31). De getallen geven het maximale aantal individuen dat in één waarneming is doorgegeven tussen 2010 en 2020.

	januari			Februari			Maart			april			mei			juni		
Soort	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3	p1	p2	p3
Bergeend	4	5	12	22	25	30	40	24	42	40	70	44	46	22	25	25	20	14
Krakeend	4	15	220	101	200	100	35	100	40	60	85	65	140	158	101	100	35	1
Pijlstaart	0	5	7	9	15	12	14	20	10	9	5	3	0	1	0	0	0	0
Slobeend	0	9	21	19	25	40	50	111	110	114	110	51	16	12	18	16	11	5
Smient	50	600	300	1001	725	600	5000	470	400	1000	40	12	12	5	5	6	2	0
Wintertaling	0	60	80	150	301	200	101	145	120	200	110	60	23	3	2	6	9	3
Zomertaling	0	0	0	0	0	0	2	5	5	4	10	6	4	4	3	4	3	1

Bron: Natuurlijke Zaken (W. Non). NDFF geraadpleegd op 25-9-2020

Krakeend
Krakeenden hebben een ruim verspreidingsgebied. In Europa komen ze vooral in de gematigde regio's voor. Voorkeursbiotoop van de krakeend is laaggelegen land met open zoetwatergebieden, graslanden met sloten, langzaam stromend water en een ruige, soortenrijke oevervegetatie. Soms wordt ook in gebieden met brak water gebroed. Krakeenden uit het noordelijke deel van het verspreidingsgebied trekken voor de winter naar

het zuiden. Meer in het zuidelijk deel van het verspreidingsgebied is de soort ook standvogel. De Krakeend is sterk toegenomen in Nederland. Het aantal broedvogels in 2013-2015 bedroeg 21.000-26.000 paren.
Op het Landje van Geijsel nemen vanaf eind januari de aantallen sterk toe tot wel 200 vogels. Veel vogels zijn dan al gepaard. Tot begin juni variëren de aantallen van jaar tot jaar en van periode tot periode. De Krakeend broedt in klein aantal in en rond het gebied.

Slobeend
In Europa verblijven Slobeenden soms jaarrond op dezelfde plaats, maar deze soort trekt normaal gesproken naar Zuid-Europa of tot wel zo ver als tropisch Afrika. De Slobeend arriveert vanaf maart op de broedgronden en vertrekt daar weer vanaf augustus. Ze leven in de laaggelegen, natte gebieden in het gematigde klimaatgebied, van Scandinavië tot aan noordelijk Spanje. In geen ander Noordwest-Europees land broeden zoveel Slobeenden als in Nederland: het aantal broedparen wordt geschat op 6200-7500.
Vanaf half januari worden op het Landje van Geijsel de eerste Slobeenden gezien. De meeste vogels zijn dan al gepaard. De aantallen kunnen tot meer dan honderd vogels oplopen. De meeste vogels foerageren en rusten in het gebied. Ook wordt er gebaltst. Na half april nemen de aantallen af doordat een deel van de vogels doortrekt of zich over het broedgebied (de polders) verspreidt. Tot eind juni worden in wisselende aantallen Slobeenden waargenomen. De Slobeend broedt in zeer klein aantal op en rond het Landje van Geijsel.

Wintertaling
De Wintertaling is in het holarctisch gebied een algemene broedvogel. Vooral Finland herbergt enorme aantallen Wintertalingen, gevolgd door Zweden en Noorwegen. De soort komt ook zeer veel in Rusland voor. De soort geeft de voorkeur aan ondiepe, rustige, waterrijke gebieden met een weelderige begroeiing van de oevers, zoals kleine zoetwatermeren en langzaam stromende rivieren. Tijdens de winterperiode blijft de Wintertaling trouw aan hetzelfde habitat, alleen wijkt hij dan ook weleens uit naar de kustgebieden. Ook daar zoekt hij plekken met voldoende begroeiing op, zoals getijdekreken en de rivierdelta. Veel in natte uiterwaarden en ondergelopen graslanden. Neemt sinds 1990 als broedvogel af, met zo'n 5 procent per jaar. Het aantal broedparen in Nederland bedraagt 1600-1900.
De meeste vogels worden op het Landje van Geijsel in de doortrektijd waargenomen, met een piek van eind februari tot begin mei. De vogels foerageren en rusten er. Daarna nemen de aantallen snel af. Vanaf half mei worden nog slechts weinig aantallen wintertalingen gezien, ook baltsend, dus broeden in het gebied of omgeving is niet uit te sluiten.

Zomertaling
Zomertalingen zijn in een zeer groot deel van Europa en Azië te vinden als broedvogel. Van Finland tot Denemarken en van zuidelijk Frankrijk tot aan Griekenland. In februari trekt de soort vanuit de overwinteringsgebieden in Afrika weer noordwaarts. Komt in Nederland aan in maart-april. Het gaat niet goed met de Nederlandse Zomertalingen. Het aantal is de laatste jaren dermate gedaald dat de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten is beland. Ten opzichte van begin jaren zestig is de stand met zo'n 85 procent afgenomen. Het aantal broedvogels bedraagt 1000-1400. Ook in andere landen is een afname te zien
Vanaf de eerste decade van maart worden de eerste zomertalingen op het Landje van Geijsel gezien, vaak in paren. Tot eind juni worden in wisselende aantallen waargenomen met een maximum van 10 vogels in de derde decade van april. De vogels foerageren en rusten op het Landje van Geijsel. Het broeden hier of in de omgeving is niet uit te sluiten.

Pijlstaart
Finland is met stip het belangrijkste broedgebied van de Pijlstaart in Europa. Verder komt de soort voor in Zweden, op IJsland, in Noorwegen, Wit-Rusland en andere noordelijke landen. Nederland is van belang als overwinterings- en doortrekgebied. Als broedvogel in Nederland is de Pijlstaart zeldzaam met 5-15 paren.
Op het Landje van Geijsel is de Pijlstaart ook een bijzondere verschijning. Deze fraaie eend is van januari tot eind april in jaarlijks wisselende en lage aantallen aan te treffen. Ze foerageren en rusten er.

Smient
Grote aantallen Smienten trekken vanuit hun arctische broedgebieden in de late zomer in zuidelijke en zuidwestelijke richting, naar de overwinteringsgebieden in landen aan de Noordzee, in West- en Zuidwest-Europa. De meeste Smienten arriveren in oktober en november in Nederland. Dat is een belangrijk overwinteringsgebied (ca 500.000 ex). De Smienten die in Nederland overwinteren, vertrekken in februari-april naar hun broedgebieden. De Smient is in ons land een schaarse broedvogel met 20-40 paren.
Op het Landje van Geijsel kunnen grote aantallen Smienten worden gezien. Maar de meeste zitten op een steenworp afstand: de Ouderkerkerplas, voor overwinterende Smienten een zeer belangrijk rustgebied. Van daaruit zoeken de vogels de polders op waar ze foerageren op gras. Als het Landje van Geijsel onder water wordt gezet, weten de Smienten dit snel te vinden. Tot begin april verblijven er wisselende aantallen om te rusten, daarna zijn de meeste vogels vertrokken naar noordelijke en oostelijke broedgebieden. Enkele vogels verblijven tot in juni.

3.1.4 Bijzondere en schaarse broedvogels

De afgelopen vijf jaren hebben zich bijzondere vogels kunnen vestigen op het Landje van Geijsel. Er waren broedgevallen van Steltkluut, Waterral en mogelijk van Kleinst Waterhoen en Porseleinhoen. Deze soorten profiteren van het feit dat het gebied langer plas-dras staat en dat er een meer moerasachtige vegetatie is ontstaan van liesgras en biezen.

Steltkluut
In Nederland een trekvogel die van maart tot in augustus te verwachten is. De Steltkluut overwintert in noordelijk Afrika en soms Zuid-Europa, in toenemend aantal ook op het Iberisch Schiereiland. Het is een dag- en nachttrekker, en de soort vliegt over een breed front. In Nederland is de Steltkluut een schaarse broedvogel. Broeden wordt soms in combinatie gebracht met zeer droge voorjaren in de zuidelijke broedgebieden.
In 2015, 2017, 2019 en 2020 heeft de Steltkluut op het Landje van Geijsel gebroed. Het aantal broedparen varieerde van 1 tot 3. Het broeden is goed gedocumenteerd door Adrie Streefland (o.a. Streefland, 2015 & 2020) en door filmopnamen (Guus van Duin en Lodewijk IJlst). Vanaf half april worden vaak de eerste vogels gezien, waarna, als de omstandigheden goed zijn, vanaf begin mei gebroed wordt.. De vogels verblijven dan met hun jongen tot begin juli op het landje. Voor een gunstig habitat voor deze zeldzame steltloper moet het Landje van Geijsel tot laat in het broedseizoen plas-dras blijven.

Afbeelding 4. Steltkluut met jong op het landje (Roely Bos)

Waterral
De Waterral broedt in moerasgebieden met riet en drassige plekken, in rietkragen langs rivieren en meren en ook in stadsparken met riet. De Waterral blijft 's winters in Nederland. Vogels uit Noord- en Midden-Europa trekken van september tot december door richting de overwinteringsplekken. Ze trekken 's nachts en tijdens een frisse, heldere herfstnacht is dat goed te horen. Van februari tot mei gaat het weer terug richting de noordelijke broedgebieden. Het aantal broedparen in Nederland bedraagt 2800-4700. In 2013 en van 2016-2018 en 2020 zijn op het Landje van Geijsel roepende vogels vastgesteld en in het laatste jaar kwamen waarschijnlijk twee paartjes tot broeden. Het maximumaantal tegelijkertijd bedroeg drie roepende exemplaren.

Porseleinhoen
Het Porseleinhoen is een verborgen levende moerasvogel, die leeft van plantaardig voedsel en klein gedierte. Zijn leefgebied is nogal ontoegankelijk: natte uiterwaarden, randen van zegge-, lisdodde- en rietmoerassen en ondergelopen graslanden met liesgras en pitrus. Belangrijk is de aanwezigheid van water met een diepte van minder dan 15 centimeter. Keert vanaf eind maart tot in mei weer terug in zijn broedgebied en broedt van april tot juli. Aantal broedparen bedraagt in Nederland 190-310 paren. Op het Landje van Geijsel zijn in 2018 maximaal 6 roepende vogels vastgesteld. In 2020 ging het om één vogel die een korte periode aanwezig was. Broeden is niet uit te sluiten

Kleinst Waterhoen
Kleinst Waterhoen leeft in natte moerasvegetaties met lage, smalbladige moerasplanten zoals zeggen, russen en biezen, bij een waterdiepte van niet meer dan 30 cm. Ze zijn ook te vinden in de oevers van meren en rivieren, soms bij vennen. Belangrijke voorwaarde is een brede gordel van geschikte vegetatie. De soort broedt ook in nat grasland, in soms heel kleine gebiedjes en ook in verlande sloten. Zijn leefgebied lijkt op dat van het porseleinhoen. Aantal broedparen ons land bedraagt 10-30 paren. In 2017, 2018 en 2020 zijn op het Landje van Geijsel roepende vogels vastgesteld. In 2017 en 2020 ging het om één roepende vogel, in 2018 om twee exemplaren. Broedgevallen in het gebied zijn niet uit te sluiten.

3.2 Vegetatie

Op 10 september 2020 is tijdens het veldbezoek waargenomen dat de vegetatie op het landje grotendeels bestaat uit liesgrasvelden. Dit soort vegetaties ontstaat onder hypertrofe omstandigheden in combinatie met langdurige inundatie. Op de relatief droogste plekken (zuidoosthoek) zijn nog kleine oppervlakten van fioringras-witbol grasland aanwezig. In het verleden zag de begroeiing er anders uit (interview Jan Geijsel). Dit is duidelijk terug te zien op de zomerbeelden van 2014, vergeleken met de zomerbeelden van 2019. Het meest opvallend zijn de natste noordelijke percelen die ten tijde van het nemen van de luchtfoto vooral uit grasland bestaan.

Afbeelding 5. Luchtfoto Landje van Geijsel zomer 2014 en 2019.

Dit bleek ook uit het interview met Geijsel. De grasmat kwam in die tijd intact uit de inundatieperiode (na half mei), al was er toen al wel een toename van perzikkruid. Sinds de langere inundatieperiode, van januari tot wel in juli (vanaf 2015), is de grasmat op de natte plekken verdrongen door een moerasvegetatie van voornamelijk liesgras. De open moddervlakten op de luchtfoto van 2019 worden begroeid door de associatie van tandzaad en ganzevoeten. Het valt op dat de sloten door de langere inundatieperiode en het verbod op onderbemaling (vanaf 2018) sterk zijn geërodeerd en breder zijn geworden. Op de kale plekken langs de sloten zien we in augustus een vegetatie met goudzuring en goudknopje, zie afbeelding 6 (rechter foto).

3.3 Synthese

Het Landje van Geijsel heeft zich ontwikkeld tot een van de toplocaties in Nederland waar in het voorjaar grote aantallen steltlopers en eenden verblijven. De unieke waarden worden met name bepaald door de grote aantallen Grutto's en IJslandse Grutto's. Die betekenis is van nationaal als internationaal belang. De inschatting is dat een aanzienlijke deel van de Nederlandse broedpopulatie van de Grutto voor meerdere dagen per jaar in gebied verblijft. De vogels rusten en slapen er en vinden in de omliggende graslanden voldoende voedsel om aan te sterken en op te vetten. Ook een aanzienlijk deel van de IJslandse Grutto-populatie verblijft op het landje.
Verder treffen we in het voorjaar respectabele aantallen Wulpen, Regenwulpen, Kemphanen en Watersnippen aan op doortrek naar hun broedgebieden. Daarnaast verblijven er jaarlijks kortstondig, in kleinere en wisselende aantallen, diverse noordelijke en noordoostelijke soorten als Bosruiter, Temmincks Strandloper, Zilverplevier, Kanoet, Steenloper en Bontbekplevier. Ieder jaar worden er wel schaarse soorten gezien zoals Gestreepte Strandloper, Breedbekstrandloper en Poelruiter. Iedere soort steltloper gebruikt het gebied als rust- dan wel voedselgebied. Daarnaast verblijven er in februari tot in april grote aantallen doortrekkende eenden op het landje zoals Smient, Wintertaling, Zomertaling, Slobeend en Pijlstaart.
Als broedvogels treffen we typische weidevogels als Kievit, Tureluur, Slobeend, Krakeend, Slobeend en Zomertaling aan. Voor een aantal soorten is niet duidelijk of ze op het landje of omgeving broeden. Er zijn ook bijzondere broedvogels vastgesteld die profiteren van de vernatting van het landje, vooral als dit voor een langere periode onder water staat, zoals Steltkluut, Waterral, Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen. Maar ook soorten als Dodaars en Geoorde Fuut zijn waargenomen.
Doordat het Landje van Geijsel tegenwoordig langer onder water staat verliest het steeds meer zijn graslandkarakter. Met voorheen een dominantie van witbol, fiorin- en raaigrassen en verandert het de vegetatie steeds meer in een permanent natte, moerassige en steeds hogere vegetatie van liesgras.

Afbeelding 6. Landje van Geijsel september 2020: In augustus is het Landje van Geijsel gemaaid. Linker foto: verlanding in sloot (zonde schouwplicht) met veel liesgras in de sloot en op het perceel en op sommige kale plekken langs slootkant goudzuring en goudknopje (foto rechts).

4 Eigendom, beheer, knelpunten en monitoring

De laatste twee decennia hebben de natuurwaarden van het Landje van Geijsel zich sterk kunnen ontwikkelen doordat vanaf 1999 Jan Geijsel het landje jaarlijks plas-dras zette ten behoeve van de weidevogels en doortrekkende steltlopers en eenden. In aanvang deed Geijsel dat voor de periode half februari-half april middels een overeenkomst agrarisch natuurbeheer. Vervolgens bestond er de mogelijkheid binnen de overeenkomsten agrarisch natuurbeheer dat hij de periode plas-dras kon verlengen van half februari tot en met half mei. En de laatste vijf jaar (vanaf 2015) is de periode uitgebreid van half januari tot begin juli, vaak in overleg met de vogelaars om de broedsels en jongen van de steltkluut en andere soorten te beschermen.
Om de randvoorwaarden voor het (agrarisch) beheer te kunnen formuleren hebben we Geijsel gevraagd naar de historie van zijn (agrarisch) beheer van het Landje van Geijsel. Dat geeft LNH handvatten om het succesvolle beheer van het landje te kunnen continueren. Aan de hand van verschillende beheerwerkzaamheden beschrijven we dit beheer.

4.1 Eigendom en status

- Jan Geijsel was de eigenaar van het landje tot 2006.
- In 2006 overdracht van de grond aan Bureau Beheer Landbouwgronden
- 2010 NNN begrensd
- Eind 2015 overdracht grond aan provincie
- December 2019 overdracht van de grond van de provincie aan LNH

4.2 Beheer

Jan Geijsel beheerde het Landje van Geijsel als plas-dras onder volgende condities:

- Vanaf 1999 plas-drasovereenkomst agrarisch natuurbeheer ½ febr- ½ april met als doel rust- slaap- en foerageerplaats voor doortrekkende steltlopers zoals grutto en andere steltlopers.
- Vanaf 2010 plas-drasovereenkomst agrarisch natuurbeheer ½ febr – ½ mei met als doel rust- slaap- en foerageerplaats voor doortrekkende stellopers zoals grutto en andere steltlopers.
- Vanaf 2016 plas-drasovereenkomst met provincie ½ febr – voor de duur van drie maanden met een uitloop 1 juli met als doel rust- slaap- en foerageerplaats voor doortrekkende stellopers zoals grutto en andere steltlopers.
- Voor 2017 ontving Jan Geijsel een beheervergoeding agrarisch natuurbeheer. Sinds de overdracht van gronden en opname in NNN bestaat er geen mogelijkheid meer voor een overeenkomst agrarisch natuurbeheer voor plas-dras. Natuurtypen van het NNN kennen namelijk geen plas-drasovereenkomst. Het beheertype is nu `vochtig weidevogelgrasland`. Verder gaat bij het NNN de subsidie naar de eigenaar, niet naar de feitelijke gebruiker. Jan Geijsel heeft tot 2020 jaarlijkse gebruiksovereenkomsten afgesloten dat hij de grond om niet beheert.

Vanaf 2015 stemt Jan Geijsel het plas-dras zetten praktisch af op de aanwezige (broed)vogels zoals grutto, steltkluut en andere soorten. Het plas-dras zetten loopt van januari door tot begin juli.

4.2.1 Algemeen

Jan Geijsel heeft voor het poldertje vanaf begin jaren zestig tot 2018 een vergunning voor onderbemaling gehad. In de jaren 60 heeft hij de percelen gekilverd en wat bol gelegd. De percelen in het poldertje werden onderbemalen tot -40 cm beneden maaiveld.

4.2.2 1999-2010

Beheer plas-dras
Periode voorjaar: plas dras februari tot half april
Vanaf december water vasthouden en vervolgens water inlaten via de boezem en op niveau vasthouden. Jan Geijsel kan het waterbeheer regelen door een inlaat bij zijn bedrijf. Vanaf de boezem laat hij het water in. Door de natuurlijke hoogteverschillen in de landje ontstaan in de centrale en noordelijk dieper gelegen percelen plekken waar de Grutto's en Wulpen in het water kunnen staan. Verder heb je verschillende eilanden en droge delen waar de vogels kunnen foerageren. Gedurende de gehele periode zakt het peil uit door gewasopname en verdamping en houdt Geijsel het niveau bij door water in te laten.
Jan Geijsel liet vanaf half februari actief water in bij de boerderij en hield dat water vast. Aflaten kon via een overstort aan de noordkant van het gebied via een pijp die onder de Amstelzijweg gaat. Na de inundatieperiode was het grootste deel van de grasmat nog intact.

Herstel grasmat
Op de natste stukken, vooral op de centraal en noordelijk gelegen percelen, die wat zwart uit de plas-drasperiode kwamen, maakte hij een zaaibedje van Italiaans en Frans raaigras. Dit zijn snel groeiende grassen. Hij voerde geen diepe grondbewerkingen uit.

Maaien en weiden
De natste percelen werden ingezaaid met snelgroeiende grassen en die percelen werden als eerste gemaaid. Dat gebeurt altijd na de langste dag: na 21 juni. Op de droogste percelen kon al snel na het stoppen van plas-dras geweid worden met vleesvee. Later na het maaien werden percelen omgeweid en waar het kon maaide hij weer percelen. De percelen gingen kort de winter in.

Bemesten;
Jaarlijks kregen alle percelen wat ruige mest.

Bekalking
Geen

Onkruidbestrijding
Jan Geijsel heeft in het poldertje nooit actief de onkruiden bestreden, wel daarbuiten.

Drooglegging
Middels een onderbemaling werd een waterpeil van gemiddeld - 40 cm beneden maaiveld bereikt, buiten de plas-drasperiode.

Greppel en slootbeheer
Een aantal sloten in het poldertje is schouwplichtig, zie afbeelding 7. Die worden jaarlijks geschoond. Een van de natte percelen tegen de dijk aan heeft één greppel, de rest niet.

4.2.3 2010- 2015

Beheer plas-dras
Plas-dras van half februari tot half mei.
Jan Geijsel is daarmee gestart omdat hij minder vee had en het financieel uit kon. Het bovenstaande beschreven (agrarisch) beheer en waterbeheer wijzigden in de genoemde periode nauwelijks. Na half mei werd het water actief afgelaten en was het beheer gericht op herstel van de grasmat. In deze periode werd na de plas-drasperiode niet meer pleksgewijs ingezaaid. De opbrengst was minder noodzakelijk voor het bedrijf. In deze periode kwam op een aantal percelen (vooral die het langst onder water hadden gestaan) meestal veel perzikkruid op de plas-drasplekken. Koeien aten dat graag. De grasmat kwam nog wel intact uit de plas-

drasperiode. Het beheer week niet af van de bovenstaande periode, waarbij maaien van de percelen werd afgewisseld met weiden. De grasmat ging zo kort mogelijk de winter in. Het overig agrarische en waterbeheer is hetzelfde als in de vorige periode.

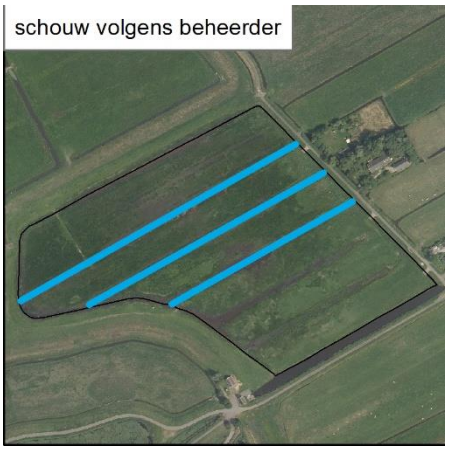

Afbeelding 7. De schouwplichtige sloten binnen de polder.
Sloten langs wegen en dijk zijn ook schouwplichtig.

4.2.4 2015-2020

Beheer plas-dras
Vanaf 2015 is de periode van het plas-dras zetten langer geworden: van half januari tot wel half juli. Door dit beheer is het grasland over een grote oppervlakte veranderd in een plaatselijk hoge moerasvegetatie. Daarnaast is vanaf 1 januari 2018 de onderbemaling gestopt waardoor het waterpeil bijna tot aan het maaiveld staat. Het agrarisch beheer is daardoor moelijker waardoor de vegetatie meer een moerasachtig karakter krijgt. Doordat het grasland langer onder water staat verandert het graslandkarakter. Er staat nu veel meer liesgras en andere soorten als waterbies en zeebies. Ook is het slootpatroon langzaam veranderd. De sloten zijn breder geworden omdat de slootkanten door het lang onder water staan zijn ingezakt en doordat ze zwart en onbegroeid de plas-drasperiode uit komen.

Waterbeheer: zie hierboven. Het water wordt in eerste instantie vastgehouden en later in de periode wordt water ingelaten vanuit de boezem om het gewenst peil te bereiken. Geijsel regelt het waterbeheer in samenspraak met een aantal vogelaars. Het afvoeren van water kan via een overstort.

Agrarisch beheer
Maaien
Het maaien is sterk veranderd mede door de onderbemaling die in 2018 is gestopt. Op veel percelen kwamen allerlei ongewenste plantensoorten op die Jan Geijsel heeft geklepeld. Hij heeft de afgelopen jaren percelen gemaaid en het gewas laten liggen. Het gewas is daarnaast door de lange periode van inundatie en het stoppen van de onderbemaling sterk veranderd. De moerasvegetaties worden in de zomer en nazomer wel twee tot drie keer per jaar gemaaid. Geijsel liet het gewas liggen. Dit beheer leidt tot steeds meer verdwijnen van de voor de boer productieve grassen en daarmee tot verruiging, omdat allerlei ongewenste soorten de overhand krijgen. Deze ongewenste soorten, waaronder liesgras en riet, groeien ook snel veel hoger uit dat de grassen. Daarmee krijgt het terrein steeds meer het karakter van een rietmoeras. In 2020 is het gewas in augustus door een loonwerker gemaaid en afgevoerd.

Beweiding:
Na 2015 heeft er geen beweiding meer plaatsgevonden door het vee van Geijsel. Het is te nat op de percelen om te weiden. Hij had genoeg ruimte om de koeien elders te weiden. In 2020 zijn de percelen na het maaien beweid door schapen. Eind september is duidelijk te zien dat de schapen een sterke voorkeur hebben voor het gras en het liesgras laten staan. Het liesgras kende een sterke hergroei na het maaien.

Bemesten
De percelen krijgen geen bemesting meer.

Waterbeheer
De percelen staan in het voorjaar een langere periode onder water en vanaf 2018 is onderbemaling gestopt en staat de polder op gelijk niveau met het buitenwater.

Onkruidbestrijding
Jan Geijsel doet op het landje niet aan onkruidbestrijding.

Greppel en slootbeheer
Op een aantal sloten (een drietal), zie kaartje zit schouw. Een deel van de sloten is al verland.

4.3 Knelpunten voor het beheer en inrichting

Uit de interviews komen de volgende knelpunten voor beheer en inrichting.

Verruiging vegetatie: Door de verlengde plas-drasperiode tot juli, vernatting en wegvallen van onderbemaling heeft er de laatste jaren verandering plaatsgevonden van grasland naar moeras met verruiging met daarnaast allerlei storingsoorten als perzikkruid en hardijzer tot gevolg. Het risico is als je geen beheer meer uitvoert dit leidt tot (verruigd) rietland met uiteindelijk ook boomopslag. Daarmee bestaat het risico dat het gebied niet meer kort de winter ingaat waardoor het in januari niet meer geschikt is (te ruig en verdwijnen van openheid) voor rustende Grutto's, Wulpen, Kieviten, Scholeksters en andere stellopers en eenden.

Te nat. Door stopzeten van onderbemaling is het agrarisch beheer (maaien en weiden) buiten de plas-drasperiode en de schouw van de sloten niet meer goed uit te voeren. Door het verlengen van de plas-drasperiode tot begin juli verandert het grasland in een moerasvegetatie. Door de inundatieperiode te verkorten kan het graslandkarakter behouden blijven. En door het poldertje onder te bemalen verbetert de draagkracht waardoor je het grasland kunt maaien en beweiden en de slootkanten onderhouden en behouden.

Verdwijnen land en slootpatroon. Doordat de onderbemaling is gestopt en de percelen te lang onder water staan, zakken de slootkanten in en worden de sloten breder en er zal steeds meer land verdwijnen door erosie. Dit vraagt om herstel van grasland en slootpatroon door terug te gaan naar een korte indundatieperiode.

Waterkwaliteit. Door het huidige waterbeheer loopt de waterkwaliteit in de polder risico. Er komt te veel fosfaat vrij. Rond 2016 zijn er verschillende maatregelen genomen om de fosfaatbelasting op het omringende water zoveel mogelijk te beperken. Door het water na de inundatieperiode zoveel mogelijk te laten verdampen in plaats van af te laten en door de aanleg van natuurvriendelijke oevers leidt dat tot verbetering van waterkwaliteit.

Beheer wordt te duur. Omdat het grasland langzamerhand verandert in een vegetatie van liesgras en het landje ook in de zomer en herfst zeer nat is omdat het niet wordt onderbemalen, zal het niet meer landbouwkundig interessant zijn voor een agrariër om te beheren. Daarnaast verliest het zijn status als grasland waardoor een agrariër de grond niet kan meenemen in de meitelling en zijn mestboekhouding. Voor het beheer zal aangepaste apparatuur ingezet moeten worden door een loonwerker. Dit zal leiden tot hogere jaarlijkse beheerlasten.

Afbeelding 8. Een van de sloten die breder is geworden omdat de kanten zijn ingezakt.

Inrichting: Nu is de inrichting niet op orde zodat het (agrarisch) beheer niet onafhankelijk van Geijsel is te regelen. De gewenste inrichtingsmaatregelen:

- Een nieuwe plek voor de in- en uitlaat van water die onafhankelijk van de gebruiker door LNH zelfstandig te gebruiken is. Waternet heeft aangegeven dat het in de toekomst, in nauwe samenspraak met LNH, de bediening van peil regulerende werken wil gaan doen.
- Alle percelen vanaf de Amstelzijweg ontsluiten met een dam en hek.
- Een pad parallel aan de Amstelzijweg met dammen en hekken tussen de percelen zodat het beheer gemakkelijk uitgevoerd kan worden zoals omweiding van het vee.

Predatie: de vos loopt regelmatig bij het Landje van Geijsel rond. Dat kan ongunstig voor de vogels zijn want dat leidt mogelijk tot verstoring. Het exacte effect van de aanwezigheid van de vos op de vogels is nu niet duidelijk.

4.4 Monitoring

In de interviews is het belang van monitoring naar voren gekomen. Ook heeft een aantal mensen aangegeven dat zij daar als vrijwilligers bij betrokken willen zijn.
Het gaat daarbij onder meer om:

- Slaapplaatstellingen. Jos Vrolijk voert die tellingen voor de Grutto, Wulp en andere soorten uit en is bereid die tellingen in het voorjaar uit te voeren en uit breiden naar 1 maal per twee weken.
- Tellingen die overdag worden uitgevoerd door vogelaars. Een aantal vogelaars telt bijna iedere dag de soorten en aantallen. Samen met de tellers kan gekeken worden hoe die tellingen structureler kunnen worden zodat ze meer inzicht kunnen geven in het aantal broedvogels en aantal doortrekkende vogels.
- Kleurringonderzoek. Veel grutto's (ook IJslandse Grutto's) dragen een kleurringen zodat ze individueel herkenbaar zijn. Er bestaat al een database van de waarnemingen van grutto's met kleuringen op het landje. Door deze gegevens te analyseren krijgen we meer inzicht in het aandeel IJslandse Grutto's en onze Grutto's door de tijd heen en de turn over: hoeveel Grutto's maken gebruik van het landje.
- Voedsel en Grutto's. Waar besteden Grutto's hun tijd aan op het Landje van Geijsel. Zoeken ze daar voedsel of rusten ze er alleen. Wat is de relatie tussen de Grutto's en de omliggende polders. Dick Melman en Nico Jonker willen daar komend voorjaar onderzoek naar doen.
- Onderzoek naar de aanwezigheid van de vos in relatie tot verstoring van de vogels op het landje.

5 Opties voor natuurdoelstelling

Op basis van de natuurdata, interviews, knelpunten bij inrichting en beheer, en het gesprek en de discussie over de eerste versie van deze notitie, ontstaat het volgende beeld dat zich laat vertalen naar twee opties voor het vast te stellen natuurdoel, inrichting en beheer.

5.1 Optie 1 Primair Grutto

Voedselzoekende, slapende en rustende steltlopers en eenden voor aanvang van de broedtijd, primair gericht op de Grutto.
De bijbehorende natuurdoelen zijn:

- Broedende weidevogels zoals Kievit, Tureluur, Grutto en diverse soorten eenden.
- Botanische doelen: vooral gericht op het ontwikkelen en in stand houden van grasland: een in de winter korte graslandvegetatie en een voldoende voedselrijke bodem.

Motivatie
Het Landje van Geijsel is een icoongebied in Nederland voor de Grutto. De belangrijkste verblijfsperiode voor de Grutto is februari tot en met half april. Het gebied heeft een internationale betekenis voor deze soort. Hier verblijven voor een langere periode grote aantallen Grutto's die in de omliggende polders, elders in Nederland en daarbuiten broeden. Daarnaast verblijven er grote aantallen IJslandse Grutto's. Het Landje van Geijsel en de omliggende graslanden vormen een belangrijk rust-, slaap- en foerageergebied voor de Grutto. Landschap Noord-Holland vindt het een belangrijke verantwoordelijkheid om het gebied in optimale conditie te houden voor de Grutto. De Grutto is een icoon van onze weidevogels waar wij in Nederland een internationale verantwoordelijkheid voor dragen. In veel gebieden in Nederland, waaronder Amstelland, worden (succesvol) inspanningen geleverd voor het behoud van de Grutto. Landschap Noord-Holland heeft Groen Goud ondertekend waar het behoud van de weidevogels een van de doelen is. De provincie Noord-Holland heeft het `actieprogramma weidevogels` opgesteld. Daarnaast is LNH een van de initiatiefnemers van het landelijke `aanvalsplan grutto`. Allemaal redenen om het beheer primair op de Grutto te richten.
Daarnaast verblijven belangrijke aantallen andere steltlopers op het landje in de periode van februari tot half april. Ook kunnen in die periode diverse broedvogels als Kievit, Tureluur en Slobeend zich vestigen. Bij deze keuze wordt expliciet het beheer niet meer gericht op later doortrekkende steltlopers en eenden en op bijzondere broedvogels als Steltkluut, Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen.

Het beheer
Belangrijke voorwaarde voor de gruttodoelstelling is het Landje van Geijsel zodanig te beheren dat het graslandkarakter behouden blijft, de vegetatie niet verruigt en de graslanden kort de winter ingaan. De laatste jaren ontstonden knelpunten in het beheer doordat een aantal broedvogelsoorten zich laat in het seizoen vestigt en door het opheffen van de onderbemaling, waardoor het reguliere beheer van daarvoor (tot 2015) deels achterwege werd gelaten of niet uitgevoerd kon worden vanwege de natte condities. Het gevolg was het ontstaan van grote velden liesgras, waterbies, tandzaden, ganzevoeten en perzikkruid. Door deze natte condities is het lastig om een toekomstig agrarisch gebruiker te vinden voor het landje. En daarmee voor LNH om het duurzaam beheer en onderhoud van het Landje van Geijsel te garanderen.
In deze optie wordt gekozen voor een korte periode van inundatie door vanaf begin februari het water in te laten zodat het half februari op het gewenste peil is en het daarna op peil te houden. Na half april kan het water op een natuurlijke manier uitzakken naar polderpeil (zomerpeil - 4.57 NAP en winterpeil - 4.67 m NAP) en daarna indien nodig tijdelijk verder worden verlaagd (drooglegging maximaal 40 cm beneden maaiveld). Vervolgens kan na 15 juni het grasland hersteld worden door het in te zaaien en te bemesten met een lichte hoeveelheid ruige mest waarmee het grasland niet te veel verschraalt en het bodemleven intact blijft (hoeveelheid nader te bepalen). Vervolgens kunnen de percelen na half juni gemaaid worden en het gewas worden afgevoerd al dan niet in combinatie met extensieve begrazing door (vlees)vee en of schapen.

Bij een kortere periode van inundatie - namelijk half februari-half april - zal het grasland zich sneller kunnen herstellen. Een goede ontwatering is daarbij noodzakelijk. Nu bestaan grote delen van het landje uit liesgrasvelden. De verwachting is dat dit herstel van grasland binnen twee jaar is gerealiseerd. Voor het uitvoeren van het (agrarisch) beheer van maaien, weiden en het slootonderhoud is goede draagkracht van de grond gewenst die bij een tijdelijke verlaging van het peil tot maximaal 40 cm beneden maaiveld te bereiken is. Door een kortere periode van inundatie (half februari-half april) blijft het graslandkarakter behouden en kunnen de percelen met een korte vegetatie de winter in. Door het behoud van het grasland is de verwachting dat het poldertje voor de RVO de status houdt van permanent grasland. Door de bovengenoemde condities blijft het gebied aantrekkelijk om door een agrariër te worden beheerd. Dit is gunstig om het onderhoud binnen de beschikbare beheervergoedingen te kunnen blijven uitvoeren.

Risico's en voordelen

In de consultatie met de experts zijn ook risico's en nadelen benoemd die direct gerelateerd zijn aan de korte inundatie, te weten

- Voor welke vogels beheren we het Landje van Geijsel precies? Door je primair op de Grutto te richten verlies je andere bijzondere natuurwaarden. De Grutto neemt in Nederland namelijk sterk af. De factoren voor afname liggen in het veranderde landschap, te intensief agrarisch beheer en daardoor onvoldoende broedsucces. Moet LNH de natuurdoelstelling voor het landje niet voor een veel bredere soortengroep stellen, dus niet primair gericht op de Grutto?
- Onderbemaling in de veenweidegebieden is niet gewenst vanwege bodemdaling, fosfaat en CO2-uitstoot.
- Bij duurzame ingebruikname van het gebied door een agrariër, na een korte inundatie, zijn heldere en afdwingbare afspraken over agrarisch beheer nodig. Lukt dat niet, dan bestaat weer het risico van verruiging van grasland.

Anderzijds zijn ook voordelen benoemd

- Het Landje van Geijsel krijgt door een betere drooglegging zijn agrarische karakter terug.
- Er wordt een relatieve snelle herstelperiode (1-2 jaar) naar grasland verwacht.
- Het landje blijft voor een agrariër aantrekkelijk om te beheren.
- Behoud graslandstatus bij RVO.

Beheer

- Plas-dras van half februari tot en met half april: vanaf begin februari water in laten zodat het half februari op het gewenste peil is en daarna houden. Na 15 april het water op een natuurlijke manier laten zakken door verdamping en opname door het gewas
- Na 15 juni jaarlijks herstel van grasland door pleksgewijs in te zaaien.
- Na 15 juni weer in agrarisch in gebruik nemen door licht bemesten met ruige mest (hoeveelheid nader te bepalen) ten behoeve van herstel grasland en bodemleven. Maaien en weiden door runderen (extensief: om vertrapping te voorkomen) en/of schapen (intensief: om kort de winter in te gaan) .
- Jaarlijkse schouw van de schouwplichtige sloten.
- In zomer jaarlijkse controle en monitoring op onkruidvorming.

Inrichting

- Vervangen bestaande stuw voor een geautomatiseerde stuw en een inlaatfunctie middels een pomp.
- Verwijderen bestaande dammen tussen kade en Landje i.o.m. Geijsel.
- Aanleg dammen met hekken om de percelen onderling te verbinden t.b.v. het vee en onderhoud met mogelijke aanleg van beheerpad parallel aan de Amstelzijweg
- Mogelijk op termijn vossenwerende maatregelen nemen. LNH wil eerst meer inzicht in verstoring en de trends van de aantallen vogels.

5.2 Optie 2 Grutto en bijzondere soorten broedvogels

De natuurdoelstelling die hieronder is geformuleerd richt zich op een veel breder palet aan soorten vogels die gebruik kunnen maken van Landje van Geijsel en die aansluit op de natuurwaarden die zich de afgelopen vijf jaar hebben ontwikkeld, te weten

- Doortrekkende, rustende en foeragerende (weide)vogels zoals Grutto en andere steltlopers en eenden.
- Broedende weidevogels zoals Kievit, Tureluur, Grutto en diverse soorten eenden.
- Broedende bijzondere soorten als Zomertaling, Steltkluut, Porseleinhoen, Waterral, Kleinst Waterhoen en Watersnip.
- Botanische doelen: vooral gericht op het ontwikkelen en in standhouden van grasland in combinatie met een korte moerasvegetatie.

Motivatie

We kiezen hier *en* voor de Grutto met in het verlengde de andere steltlopers *en* de bijzondere soorten broedvogels. Het Landje van Geijsel is een icoongebied in Nederland voor de Grutto. Het gebied heeft een internationale betekenis voor deze soort. Hier verblijven voor een langere periode grote aantallen Grutto's die in de omliggende polders en elders in Nederland en daarbuiten broeden. Het aandeel Nederlandse vogel zal afnemen door de afname van populatie. Daarnaast verblijven er grote aantallen IJslandse Grutto's die nog steeds in aantal toenemen. Het Landje van Geijsel en de omliggende graslanden vormen een belangrijk rust-, slaap- en foerageergebied voor de Grutto en andere soorten. Daarnaast verblijven belangrijke aantallen andere doortrekkende steltlopers en eenden in de periode van februari tot begin juni die het gebied als rust- en opvetplek gebruiken. Op het Landje van Geijsel broeden enkele algemene weidevogels als Kievit en Tureluur. Daarnaast heeft het gebied zich in Nederland als *hotspot* ontwikkeld in het voorkomen van zeer bijzondere en schaarse broedvogels zoals Steltkluut, Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen.
Landschap Noord-Holland vindt het een belangrijke verantwoordelijkheid om het Landje van Geijsel in optimale conditie te houden voor de Grutto en een breed scala aan andere vogels. De Grutto is een icoon van onze weidevogels waar wij in Nederland een internationale verantwoordelijkheid voor dragen. In veel gebieden in Nederland, waaronder Amstelland, worden (succesvol) inspanningen geleverd voor het behoud van de Grutto. Maar daarnaast vindt Landschap Noord-Holland van belang dat het Landje van Geijsel een natuurlijke plek blijft voor grote aantallen andere doortrekkende steltlopers, eenden en broedvogels. Ook natuurwaarden als de Zomertaling, Steltkluut, Porseleinhoen, Kleinst Waterhoen en mogelijke andere bijzondere vogels vindt LNH zeer bijzonder en waardevol. Verder kunnen na het broedseizoen (jonge) Grutto's, Tureluurs en andere steltlopers op het Landje van Geijsel opvetten voor hun trek naar de overwinteringsgebieden.

Risico's en voordelen

In de consultatie met de experts zijn ook risico's en nadelen benoemd die direct gerelateerd zijn aan de langdurige inundatie, te weten:

- Het plas-dras biotoop voor de grutto wordt minder aantrekkelijk door verruiging veroorzaakt door vernatting en het verdwijnen van het agrarisch beheer.
- Erosie van slootkanten en verdwijnen van land.
- Verschijnen van pitrus en andere ongewenste planten; bij wegvallen van beheer kunnen zelfs bomen op komen. Daarmee verliest het gebied zijn aantrekkelijkheid voor Grutto, andere steltlopers, eenden en de diverse bijzondere broedvogels zoals Steltkluut en ralachtigen.
- Door natte condities en verdwijnen van grasland is het niet meer aantrekkelijk om agrarisch te beheren.
- Door het gewas te laten liggen ontstaat een strooisellaag die verdichting van de bodem veroorzaakt met verruiging van de vegetatie tot gevolg.
- De hoge kosten van het beheer. Agrarisch is het gebied niet meer interessant dus zal er een loonwerker met aangepaste machines het werk moeten uitvoeren. Aangezien de beheerkosten onder druk kunnen staan, is dat een risico voor de duurzaamheid van het beheer.

Anderzijds zijn ook voordelen genoemd van langdurige inundatie:

- Het gebied krijgt door vernatting een veel natuurlijker karakter.
- Een breed palet aan soorten vogels kunnen gebruik maken van het gebied.
- Verruiging van het Landje van Geijsel is goed tegen te gaan door maaien en af te voeren; of te maaien en te laten liggen.
- LNH wil toch geen onderbemaling! Zij wil juist bijdragen aan het tegen gaan van bodemdaling en CO2 reductie in veenweidegebied.

Beheer

- Plas dras van begin januari tot en met begin juli: vanaf begin januari water in te laten zodat het half januari op het gewenste peil is en daarna te houden; na 1 juli het water op een natuurlijke manier te laten zakken door verdamping en gewasopname.
- Na 15 juli, wanneer het water op polderniveau is, de vegetatie meerdere malen (minimaal 2 x) met aangepast licht materieel (en indien nodig platenbanen) maaien en gewas afvoeren. Bij de 2de maaironde eventueel het gewas laten liggen.
- Eventueel nabeweiding met licht vee (schapen) om vertrapping voorkomen
- Jaarlijks schouw van de schouwplichtige sloten.
- In zomer jaarlijkse controle en monitoring op onkruidvorming.

Inrichting

- Vervangen bestaande stuw voor een geautomatiseerde stuw en een inlaatfunctie middels een pomp.
- Verwijderen bestaande dammen tussen kade en Landje i.o.m. Jan Geijsel.
- Aanleg dammen met hekken om de percelen onderling te verbinden t.b.v. het vee en aanleg van beheerpad parallel aan de Amstelzijweg.
- Mogelijk op termijn vossenwerende maatregelen nemen. LNH wil eerst meer inzicht in verstoring en de trends van de aantallen vogels.

5.3 Keuze voor optie 1

De twee bovenstaande opties voor het toekomstige beheer van het Landje van Geijsel zijn begin november 2020, na de consultatie met de `experts` over de eerste versie van de notitie, binnen Landschap Noord-Holland besproken met de gebiedsmanager. Geen eenvoudige keuze. De ‘natte variant’ is op korte termijn het meest interessant wat betreft natuurwaarden. We denken dat dit op lange termijn gaat leiden tot onaanvaardbare risico dat de graslandvegetatie omslaat naar een moerasvegetatie waarbij zich bijvoorbeeld pitrus kan gaan ontwikkelen. Dat kan zorgen voor ernstige en moeilijk herstelbare schade aan de huidige aantrekkingskracht van het Landje van Geijsel voor de Grutto’s. We kiezen voor een duurzame instandhouding van het gebied voor de duizenden Grutto’s die hier jaarlijks aankomen na een lange vlucht en sluiten hiermee aan op het grote belang van Amstelland e.o. als broedgebied voor de Grutto en diverse programma’s en plannen zoals actieprogramma weidevogels van de provincie en het initiatief `Aanvalsplan Grutto`. Kortgezegd komt het er op neer dat we terug gaan naar het beheer en onderhoud zoals Geijsel dit tot omstreeks 2016 met groot succes heeft gedaan en waarin inundatie in combinatie met duurzame instandhouding van de graslandvegetatie centraal staat. Om uitspoeling van fosfaat zoveel mogelijk te beperken, laten we het water op het Landje van Geijsel na de inundatieperiode zoveel mogelijk natuurlijk uitzakken door verdamping. Met de mogelijkheid om het peil tijdelijk te kunnen verlagen tot maximaal 40 cm onder maaiveld gaan we terughoudend mee om. We gaan starten met de inundatieperiode te verkorten en maaien en afvoeren van het gewas op het juiste moment (om moerasvegetatie / rietvorming tegen te gaan). We monitoren jaarlijks het onderhoud en de vegetatieontwikkeling. Alleen als daaruit blijkt dat tijdelijke peilverlaging tot maximaal 40 cm onder maaiveld echt noodzakelijk is voor het herstel en duurzaam behoud van de graslandvegetatie of voor de berijdbaarheid van de percelen voor onderhoud (natte zomer / herfst) dan zal hiervan gebruik worden gemaakt.

Literatuur

Altenburg, J.F., M. Huizenga & J. Loonstra. 2017. Frequente tellingen en kleurringaflezingen illustreren het belang van Everdingerwaard voor Grutto's. Limosa 90 (2017): 3-12.

Anonymus. 2012. Natuur behoeden en ontwikkelen in Groengebied Amstelland. Groengebied Amstelland.

Els, van P., E. van de Winden, O. Klaassen, L. Soldaat & C. van Turnhout. 2020. Gemeenschappelijke slaapplaatsen in Nederland: resultaten van 10 jaar tellen. Limosa 93 (2020): 92-100.

Gerritsen, G.J. & W. Tijsen. 2003. De betekenis van Nederland als pleisterplaats voor IJslandse Grutto's *Limosa Limosa islandica* tijdens de voorjaarstrek in 2001 en 2002. Limosa 76 (2003): 103-108.

Streefland, A., 2015. Op hoge Poten. De Gierzwaluw, nummer 3&4 2015.

Streefland, A., 2020. Op hoge Poten (IV). De Gierzwaluw), nummer 3 2020.

Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van de Nederland. Broedvogels, wintervogels en 40 jaar verandering.. Kosmos uitgevers. Utrecht/Antwerpen

Bijlage 1. Uitkomsten interviews

We hebben verschillende mensen geïnterviewd om zicht te krijgen op de waarde van het landje is, wat de knelpunten zijn en hoe het beheer in de toekomst vorm gegeven kan worden. Per vraag zetten we de uitkomsten neer van de gesprekken.

Wat is de huidige functie en het belang van het Landje voor de verblijvende vogels?
Jan Geijsel: Het belang is er vooral voor de Grutto en andere stellopers en eenden. De laatste jaren zijn daar Steltkluut, Porselein en Kleinst Waterhoen bijgekomen. Geijsel kon dat doen omdat hij minder vee hield en zo rekening kon houden met de vogels.

Guus van Duin: Verblijfsfunctie is de belangrijkste functie: IJslandse Grutto, Grutto, Wulp, Regenwulp, Kemphaan, Scholekster en kortstondig verblijf van arctische en noordelijke soorten als Bosruiter, Kanoet, Temminck`s Strandloper. Belangrijke plek om te rusten en op te vetten. Voor een aantal broedvogels een spin-off namelijk Steltkluut, Waterral, Kleinst Waterhoen, Porseleinhoen (voor deze soorten is het relatief gezien een minder belangrijke functie).

Mark Kuiper: Rust en verblijfplaats voor steltlopers is altijd primair het hoofddoel geweest; ook vanuit de PSAN gedachte. Broedvogels zoals Steltkluut en Porseleinhoen zijn een risico omdat het beheer lastiger wordt. Mark kan zich wel voorstellen dat LNH die aspecten wil laten zien want het is heel mooi! Maar het is super ingewikkelde puzzel. Het beheer wordt duurder want agrarisch minder interessant. Wat is het LNH waard!

Dick Melman: Vooral van groot belang voor Grutto. Foerageerfunctie versus verblijfsfunctie (rusten; poetsen). Bij Geijsel foerageren de vogels nauwelijks; de groepen foerageren op dijk en perceel langs Geijsel of elders. Of dat verschilt dat in de tijd is onduidelijk. Waar moet je je aandacht aan besteden? Vooral van belang om dat voor de Grutto te weten. Er komen veel soorten vogels voor; voor meer soorten van belang dan de koppeling alleen van weidevogels.

Gert-Jan Roebersen: Het gebied heeft oorspronkelijk als belangrijkste functie rust- en foerageergebied voor steltlopers. De afgelopen jaren is de betekenis als broedgebied voor bijzondere vogels als Steltkluut, Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen bijgekomen.

Jos Vrolijk: Zeer belangrijk voor Grutto. Of het positief werkt voor de Grutto's in de Ronde Hoep, is de vraag. Klopt dat wel? Dat is nog nooit aangetoond. Zeer waarschijnlijk is er een positieve werking. De Grutto's foerageren alleen in de randen van het Landje van Geijsel maar het merendeel gaat foerageren in de omliggende graslanden en polders. Bij de slaapplaatstelling komen grote groepen uit de Ronde Hoep of vanuit de richting van Abcoude. Terugmelding uit Friesland en Duitsland van de grutto's. Ze foerageren niet in de plas. Betekenis voor de regio en ook betekenis voor de doortrekkende steltlopers. Betekenis voor broedvogels: en dat is steeds meer opgerekt voor broedende bijzonder soorten.

Adrie Streefland: Moet blijven zoals nu: plas-dras een beperkte periode water opzetten. Drie maanden plas-dras voor Grutto en dan droog zetten. Als er iets bijzonders is dan verlengen. Steltkluut is een bijvangst; en overige soorten zoals Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen ook. Het gaat om de Grutto! Moet leven in het land blijven dus …. dat vraagt beheer.

Rein Leguijt: De afgelopen jaren hebben de volgende natuurdoelen een rol gespeeld:

- Voedselzoekende, slapende en rustende steltlopers en eenden voor aanvang van de broedtijd, met name de Grutto.
- Broedende weidevogels (jaarlijks 15-20) en eenden.
- Botanische doelen (vooral gericht op het ontwikkelen en in standhouden van een in het voorjaar korte vegetatie en een voldoende voedselrijke bodem). Ook ten behoeve van een duurzaam en betaalbaar beheer.
- Late broeders (o.a. Steltkluut, Kleinst Waterhoen, Zomertaling en Porseleinhoen).

Andere doelen die de afgelopen jaren een belangrijke rol speelden:

- Goed zichtbaar i.v.m. recreatie.
- Een duurzaam en betaalbaar beheer.

Welk natuurdoeldoelstelling zou het Landje van Geijsel moeten hebben? Hetzelfde blijven of anders?
Jan Geijsel: Geisel ziet als hoofddoel; rust- en verblijfplaats voor de weidevogels zoals Grutto en doortrekkende steltlopers. Maximale periode van plas-dras: januari tot ½ mei.

Guus van Duin: Het mooiste is om beide doelstellingen (zowel Grutto als Steltkluut en ralachtigen) te kunnen combineren maar verblijffunctie voor steltlopers staat voorop. Je kan kiezen tot half mei. Maar bij aanwezigheid van bijvoorbeeld Steltkluut verlengen. Verlengen betekent dan wel weer meteen tot half juli!

Mark Kuiper: Rust en verblijfplaats voor steltlopers dat is altijd primair geweest; ook vanuit de PSAN gedachte. Broedvogels is een risico omdat het beheer lastiger wordt. Mark kan zich wel voorstellen dat LNH beide aspecten wil laten zien want het is heel mooi! Maar het is super ingewikkelde puzzel. Het beheer wordt duurder want agrarisch minder interessant. Wat is het LNH waard!

Dick Melman: Het gebied moet je zien te behouden voor de Grutto. Dat moet je hoog houden. En dat koppelen aan het beheer. Primair doel: de Grutto als icoonsoort, een grote internationale verantwoordelijkheid. Alles zou kunnen meeliften maar als het strijdig wordt met je hoofddoelstelling dan heb je wel wat uit te leggen. We laten successie niet door gaan … want daar is de Grutto niet bij gebaat.

Gert-Jan Roebersen: Gert-Jan heeft deze vraag ook teruggelegd bij het bestuur. Zij zijn voorstander om de oorspronkelijk doelstelling van het gebied, een goed functionerend rust- en foerageergebied voor steltlopers en specifiek Grutto, weer voorop te stellen.

Jos Vrolijk: Uiteindelijk zou je voor de Grutto's moeten kiezen als hoofddoel met begeleidende andere soorten zoals stellopers. Dat er nog wat broedt dat is `leuk` maar dit zou niet het hoofddoel moeten zijn. Daarbij is het van belang dat het graslandkarakter behouden blijft.

Adrie Streefland: De natuurdoelstelling moet je richten op de Grutto.

Rein Leguijt: gaat om doortrekkende en foeragerende vogels zoals Grutto. Broedende vogels: Kieviten, Tureluurs en eenden. De bijzondere soorten zijn prachtig maar zetten het beheer onder druk. Dus richten op

1. Voedselzoekende, slapende en rustende steltlopers en eenden voor aanvang van de broedtijd, met name de Grutto.
2. Broedende weidevogels (jaarlijks 15-20) en eenden.
3. Botanische doelen (vooral gericht op het ontwikkelen en in standhouden van een in het voorjaar korte vegetatie en een voldoende voedselrijke bodem). Ook ten behoeve van een duurzaam en betaalbaar beheer.

Welk (water)beheer denk je dat er bij hoort? Zowel in de inundatieperiode als buiten die periode.
Jan Geijsel: door water in te laten en vast te houden weet hij precies het juiste peil te realiseren voor Grutto en Wulpen die graag in het diepe water staan en andere steltlopers die juist op de drogere delen en overgangen voedsel zoeken. Na half mei moet het water eraf zodat het grasland kan herstellen. Daar hoort een onderbemaling bij zodat je op het land met de machines kan rijden en dit kan beheren. De afgelopen jaren is het te nat in zomer en herfst. Het grasland moet kort de winter in.

Guus van Duin: beheer van waterstand cruciaal. Samenwerking met Geijsel ging heel goed. Per dag verschilt dat. Optimaal is dat waterstand iets fluctueert; dus wat opzetten en dan weer laten inzakken (verdamping en opname door gewas). Buiten de periode weet Guus niet precies. Er is een fosfaat probleem maar hoe zich dat verhoudt tot het onder water zetten?

Mark Kuiper: Welk doelstelling kies je: rustgebied en foerageergebied voor Grutto's tot half april en half mei. Dan is het gebied agrarisch daarna goed te gebruiken mits de drooglegging voldoende is – 0.40-0.50 cm.

Dick Melman. Het gras en graslandkarakter moet je in stand houden en je moet er voor zorgen dat het Landje van Geijsel niet gaat eroderen. Na inundatie drooglegging van – 0.40 cm zodat de grasmat zich kan herstellen en je het beheer kan uitvoeren.

Ger-Jan Roebersen: Bij de keuze van de oorspronkelijke doelstelling hoort ook een kortere periode van inundatie, namelijk maximaal 3 maanden, zodat het grasland zich kan herstellen

Jos Vrolijk: De inundatieperiode is ideaal. Plas-dras: delen nat en wat delen droger; veel gradiënten. Dat zou je moeten houden. Die kavels aan de A9 kant liggen het diepst. Periode: laten afhangen wanneer de Grutto's komen; die Wulpen komen al wat eerder; je zou het landje al vanaf 15 januari onder water kunnen zetten (de eerste Grutto's arriveren al vanaf 23 januari) – ideale stopmoment; vanaf 1 juli afbouwen. Vanaf 15 juli helemaal. Daarna afdrogen door slootpeil naar 40 cm waardoor verruiging voorkomen zou kunnen worden.

Adrie Streefland: Ideale waterbeheer is drie maanden onder water en daarna agrarisch beheer; maaien en beweiden en koeien er op.

Rein Leguijt: een korte periode onder water zetten; van half februari tor maximaal half mei

Moet er nog agrarisch worden beheerd?
Jan Geijsel: voor het natuurdoel, Grutto en andere stellopers, moet je het grasland kunnen beheren zoals maaien, beweiden en licht bemesten. En je moet slootonderhoud te kunnen uitvoeren.

Guus van Duin: Van belang is dat het gebied c.q. het gewas kort de winter in gaat. Hoe je dat precies moet realiseren weet Guus niet precies.

Mark Kuiper: Het huidige beheer is zorgelijk. Wat moet je met het gewas, agrarisch is daar geen interesse voor. Er is een mogelijkheid voor compostering. Welk doelstelling kies je: rustgebied en foerageergebied voor Grutto's tot half april en half mei. Dan is het gebied agrarisch daarna goed te gebruiken mits de drooglegging voldoende is – 0.40-0.50 cm. De laatste jaren is rekening gehouden met broedvogels zoals de Steltkluut. Als je daar voor kiest, is dat een duurder beheer. Je moet je meer inspannen om het gebied geschikt te houden. Wat zou die inspanning moeten zijn. Maaien en afvoeren wordt een kostenpost want kwaliteit van het gewas is slecht. Slechtste geval kiezen voor compostering. Ingewikkelde puzzel. Wil je het terugbrengen naar de oorspronkelijke staat dan moet je onder bemalen zodat je in augustus/september/oktober goed kan beheren.

Dick Melman: Door te kiezen voor de Grutto past daar agrarisch beheer bij. De vraag is: hoe houdt je de kosten in de hand. Maar dat is een afgeleide. Laat je niet leiden door druk voor inpasbaarheid in het agrarisch beheer.

Als je doelstelling duidelijk is en ook het beheer wat daar bij hoort dan ga je daar geen compromis over afsluiten.

Gert-Jan Roebersen: Door te kiezen voor de oorspronkelijke doelstelling, kies je ook voor agrarisch beheer. Jan Geijsel heeft dat destijds goed gedaan. De vraag is of daar nu een goede agrariër voor te vinden die het beheer ook zorgvuldig uitvoert.

Jos Vrolijk:
Hoe Jan Geijsel het beheer de afgelopen 20 jaar doet werkt wel. Wat is verstandig: moerasontwikkeling versus grasland. Op deze 8 ha moet je geen natuurlijk processen wil volgen: het vraagt om actief beheer. Waterpeil moet het gebruik volgen. Wat is er nodig om het graslandkarakter te behouden. Een gesloten grasmat is wel van groot belang voor het draagkracht om het beheer van maaien en weiden en slootbeheer te kunnen uitvoeren. Natuurlijke processen …. dat leidt tot andere natuur dus. Graag het graslandkarakter bewaren.

Adrie Streefland, zie hierboven: buiten de plas-drasperiode beheren als grasland

Rein Leguijt: Keer weer terug naar het beheer van Jan Geijsel van tien jaar terug gericht op verblijvende Grutto's en in standhouden van grasland. Dit vraagt om actief water- en agrarisch beheer. Landje van Geijsel is een postzegel. De combinatie vernatting en agrarisch gebruik sleutel van het succes van het gebied voor de Grutto.

Wat vraagt dat van de inrichting?
Jan Geijsel: Het waterpeil moet onafhankelijk van hem geregeld kunnen worden. De waterpomp aan het begin van de Amsteldwarsweg kan zowel het water in als uitpompen. Daarnaast moet er een beheerpad komen evenwijdig aan de zijweg. Dan is omweiden en ook het agrarisch beheer beter uit te voeren.

Guus van Duin: Vraagt vooral om precies waterbeheer te kunnen uitvoeren. Wat betreft inrichting ziet Guus het liefst geen kavelpad, maar aparte ontsluitingen aan de weg.

Mark Kuiper: Het beheer van het waterpeil beheer is de opgave! Kavelpad zou een aanwinst zijn. Dan kan je op een heel nette manier doen. Zowel 50 cm afgraven en dan natuurlijke manier (niet betonplaten) aanleggen. Het feit dat je water vanuit een hoger punt kan betrekken is wel interessant en natuurlijk veel handiger dan een pomp.

Gert-Jan Roebersen: De inrichting moet bijdragen aan de realisatie van het natuurdoel en het beheer dat daarvoor nodig is.

Jos Vrolijk: Mooie nieuwe dammen; werken aan de verder ontsluiting voor het beheer; Niet bedoeling om het gebied toegankelijk te maken voor publiek: geen rare franjes. Een goede waterpomp om het waterbeheer goed te regelen is noodzakelijk. De informatievoorziening en de schuur is op orde: maak het niet te fancy en hou het kleinschalig. Vogelkijkhutje op de dijk graag weghalen.

Rein Leguijt: Het regelen van het waterpeil in de polder is van groot belang voor het beheer. Als het Waterschap niet meewerkt wordt het een knelpunt. Dammen opknappen en beheerpad heeft alleen zin als je het water goed kan regelen.

Zijn er knelpunten in het beheer die opgelost moeten worden?
Jan Geijsel: Geijsel pleit voor onderbemaling zodat het agrarisch beheer (maaien en weiden) is te realiseren. Hiermee behoudt je het grasland en kan het kort de winter ingaan.

Guus van Duin: Sinds de Steltkluten er zijn (vanaf 2014) wordt het goed nat gehouden. Deze soort heeft er nu driemaal succesvol gebroed. Goed overleg met de beheerder Geijsel of toekomstig beheerder is belangrijk. Geen jacht en andere verstoring in het gebied want het gebied is relatief klein. Lang nathouden is van belang. Hoe regel je dat goed? Dat is de vraag? En hoe zorg je dat gewas kort de winter ingaat. Predatiebeheer?

Mark Kuiper: De vegetatie kort uit de winter laten komen dat is de uitdaging. Als het zwart blijft, is ook een probleem. Dan veel uitspoeling en kans op extra bodemdaling. Van belang is de graszode gesloten te houden (dat lukt met 2-3 maanden). Voor RVO moet het minimaal 7-8 maanden grasland zijn, wil het de status grasland hebben.

Dick Melman: verschuiving van grasland naar rietland waarbij agrarisch beheer minder wordt. Bemesting: afhankelijk van de groei; instandhoudingsbemesting met ruige mest. Neem de tijd ervoor om dat goed uit te zoeken. Ga niet over haast aan de slag. Maairegiem van belang voor het duurzaam beheer. Gebruik ervaring van Geijsel. Eerst maaien en dan nogmaals en eventueel maaien.

Gert-Jan Roebersen: Hij sluit zich aan bij de knelpunten die in deze notitie zijn genoemd. De VWG is een kleine club. Ze hebben zich vanaf het begin actief bezig gehouden met het onderhoud en inrichting van de werkschuur. Groengebied Amstelland heeft de werkschuur daar geplaatst Dat vrijwilligerswerk willen ze graag continueren. Incidenteel willen ze excursie faciliteren. Ze hebben daar goed contact over met Marion, de boswachter. Ze hebben altijd goed samengewerkt met Geijsel.

Jos Vrolijk: Rust is van belang! Fotograven die wil je buiten de deur houden. De werkschuur staat altijd open, dat kan risicovol zijn. Het fotograven hutje: hoe beheer je dat? Ook ten aanzien van natuuronderzoek op het landje moet je terughoudend zijn: geen verstoring. Beweiding: alleen vee die geen antibiotica slikt (randvoorwaarde). Communicatie: wie heeft het beheer. Wil LNH woordvoerder worden? Groengebied Amstelland is verantwoordelijk voor het werkschuur.

Rein Leguijt: De natuurdoelen waren tot voor kort goed te realiseren door in februari het waterpeil op te zetten en na half mei te laten zakken. Vervolgens kon in juni bemest, bekalkt en onkruid bestreden worden. Vervolgens kon in juni tot december gemaaid en vooral begraasd worden. De knelpunten wat betreft het beheer ontstonden door het de laatste jaren zich vestigen van een aantal late broeders, waarbij het reguliere beheer van daarvoor deels achterwege werd gelaten. Het gevolg was het ontstaan van grote velden ridderzuring, riet, liesgras en oeverzegge. Met als gevolg plaatselijk een hoge en verdichte vegetatie plus minder interesse van de beheerder om het beheer voort te zetten. Financieel leverde het beheer steeds minder op. Door het water te lang opzetten ontstaat een andere vegetatie: een hypertroof systeem met liesgras en goudknopje op kale plekken met een sterk wisselend waterwater. Het grasgewas heeft geen voedingswaarde meer voor het vee. Zaken die je goed geregeld moet hebben

1. Regelen van het waterpeil
2. Als je geen boer het beheer kan laten doen dan ontstaat er een probleem wat betreft haalbaarheid; een aannemer inschakelen zal veel meer kosten.
3. Streven dat die boer voldoende opbrengst heeft van het land; dus er moet een zo groot mogelijk deel van het jaar agrarische productie te leveren zijn

Zijn er kennisvragen t.a.v. natuur en de doelstelling?
Guus van Duin: Volgen van de aantallen vogels. Guus is voorstander om af spreken om regelmatig te tellen: getalsmatig en soorten. Hij wil daar zelf ook een bijdrage in regelen.

- Slaapplaats
- Aantallen overdag

Apart onderzoek IJslandse Grutto en Grutto; aantalsverhouding en doortreksnelheid
Gebruik van Grutto's vooral als rustplaats en ze foerageren in aangrenzende percelen.

Bij onderzoek wel absolute rust in gebied houden want het landje is zeer klein en kwetsbaar gebiedje. Vanaf de kant kan je al veel onderzoeken.

Mark Kuiper: Verhouding IJslandse- en gewone Grutto interessante vraag; doortreksnelheid; ringdichtheid en aantal. Systematisch ringwaarnemingen doen en op basis daarvan doortreksnelheid en soort bepalen. Voedselvraag: vooral begin voedsel en voedsel in omgeving; vooral rustgebied. Dat kan door gedragsonderzoek onderzocht worden. Niet het Landje van Geijsel ingaan en niet vogels vangen en zenderen.

Dick Melman: Hoe functioneert het systeem nu bij Landje van Geijsel: foerageren versus rusten en de relatie met de omgeving. Dick Melman wil zicht ontwikkelen op de landschappelijke gebruik van de vogels: Landje van Geijsel in relatie tot bijvoorbeeld met Ronde Hoep etc.

Gert-Jan Roebersen: Nee, geen specifieke kennisvragen. We weten inmiddels aardig wat er op het Landje van Geijsel aan vogels voorkomt. De VWG heeft niet de ambitie om zelf diepgaand (wetenschappelijk) onderzoek te doen. Alfons Vogel heeft een project gestart voor de huiszwaluw; er zijn een aantal kunstnesten voor huiszwaluw opgehangen aan de werkschuur.

Jos Vrolijk: terugmeldingen vanuit ringonderzoek; rijksuniversiteit van Groningen; verdeling van IJslanders; gedragsonderzoek; waar foerageren ze; onderzoek landschapsschaal.

Adrie Streefland
Meer educatieve voorzieningen en communicatie.
Graag in de schuur een betere voorziening om naar oosten te kunnen kijken.

Verzamel je natuurgegevens? Sla je die op in waarneming.nl? Of op andere manier? Mogen we die gegevens gebruiken?
Guus van Duin: Ja, staan in waarneming.nl en we mogen ze gebruiken.
Mark Kuiper: Nee, verzamelt geen natuurgegevens.
Dick Melman: Nee, verzamelt geen natuurgegevens.
Gert-Jan Roebersen: Een aantal leden bezoekt het Landje van Geijsel regelmatig. Vooral Leobart Hinfelaar voert zijn gegevens in bij waarneming.nl.
Adrie Streefland voert vanaf 2013 fanatiek gegevens in op waarneming.nl. Die zijn te gebruiken.
Rein Leguijt: komt er de laatste jaren minder. Voert geen gegevens in waarneming.nl

Bijlage 2. Totaallijst waarnemingen

Tabel 3: Het aantalsverloop over de jaren in het Landje van Geijsel. Voor ieder jaar wordt het maximale aantal individuen dat in 1 waarneming is doorgegeven gepresenteerd. Deze jaarmaxima zijn berekend voor de maanden januari t/m juni.

Soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aalscholver	0	1	1	2	2	1	2	2	1	10	11
Aalscholver (sinensis)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Appelvink	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Atlantische Canadese Gans	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
Bergeend	8	28	70	46	44	40	44	24	15	18	25
Blauwborst	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Blauwe Reiger	0	2	3	1	2	2	1	1	2	2	3
Boerenzwaluw	0	40	10	8	8	20	30	10	10	30	10
Bokje	0	0	0	0	0	0	0	2	1	2	2
Bontbekplevier	0	3	51	12	4	20	12	8	4	3	30
Bonte Strandloper	0	52	30	11	10	30	35	7	13	10	11
Boomkruiper	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Boomleeuwerik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Boomvalk	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
Bosrietzanger	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Bosruiter	0	10	6	6	5	4	6	10	7	23	50
Brandgans	0	2	85	200	71	2	2	140	15	1	425
Breedbekstrandloper	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruine Kiekendief	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	2
Buizerd	0	3	1	1	4	3	4	4	5	4	6
Canadese gans (soort onbekend)	0	0	7	0	0	2	7	0	0	0	3
Casarca	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Chileense Flamingo	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Dodaars	0	0	0	1	0	0	1	2	5	1	1
Dwergmeeuw	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Ekster	0	2	2	3	2	4	2	4	4	6	5
Engelse Kwikstaart	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Fazant	0	1	1	2	1	9	1	1	2	2	1
Fitis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Fuut	0	1	1	0	0	1	1	0	1	2	2
Gaai	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	1

Soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gele Kwikstaart	0	0	2	4	1	6	0	1	2	3	2
gele kwikstaart (soort onbepaald)	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2
Geoorde Fuut	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gestreepte Strandloper	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Gierzwaluw	0	10	10	2	4	5	1	3	2	18	5
Goudplevier	0	10	21	0	35	2	1	30	12	20	6
Grasmus	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	1
Graspieper	0	10	15	25	1	1	0	6	7	40	100
Grauwe Gans	0	130	250	72	400	200	150	70	50	100	60
Groenling	0	1	1	8	1	1	1	1	1	2	1
Groenpootruiter	2	4	8	7	5	1	6	14	5	10	42
Grote Bonte Specht	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1
Grote Canadese gans	0	16	6	30	11	7	2	6	5	2	3
Grote Gele Kwikstaart	0	0	0	0	0	1	0	2	1	2	1
Grote Mantelmeeuw	0	0	3	2	4	1	1	1	1	1	0
Grote Zilverreiger	0	1	2	2	1	2	2	2	2	3	2
Grutto	125	1500	2500	6105	2000	2500	2000	2300	2001	1600	4200
Grutto (limosa)	0	0	0	0	0	0	1	0	8	750	0
Halsbandparkiet	1	4	3	0	3	3	0	1	0	1	0
Havik	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Heggenmus	0	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1
Holenduif	0	2	10	2	3	4	8	3	3	11	4
Houtduif	0	2	20	1	2	3	3	3	1	11	2
Huismus	0	1	1	1	1	1	4	1	2	4	1
Huiszwaluw	0	4	30	3	1	3	8	6	10	5	7
IJslandse Grutto	0	600	500	200	200	50	15	573	814	1000	205
IJsvogel	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1
Kanoet	0	2	1	0	0	1	0	1	0	0	1
Kauw	0	12	10	10	16	27	12	6	3	15	5
Kemphaan	0	250	111	48	91	100	115	42	85	80	90
Kievit	5	1400	185	320	1800	1001	1001	400	355	367	850
Kleine Karekiet	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1	6
Kleine Mantelmeeuw	0	10	5	0	4	20	0	2	2	24	21
Kleine Mantelmeeuw (graellsii)	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0
Kleine Plevier	0	5	6	7	4	4	4	6	3	12	10
Kleine Strandloper	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0

Soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kleine Zilverreiger	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
Kleine Zwaan	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kleinst Waterhoen	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	1
Kluut	0	2	2	2	51	8	2	2	4	1	5
Kneu	0	0	1	2	2	1	0	2	1	3	3
Knobbelzwaan	0	5	4	3	6	4	13	9	2	14	12
Koekoek	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1
Kokmeeuw	0	300	1000	100	750	370	200	450	100	200	500
Kolgans	0	3	5	2	20	100	10	10	52	2	50
Koolmees	0	1	1	2	3	2	1	2	2	2	6
Koperwiek	0	0	0	0	0	0	0	8	1	0	0
Krakeend	0	80	158	116	91	115	101	220	200	101	100
Kramsvogel	0	0	4	15	0	1	0	2	1	35	1
Krombekstrandloper	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Kuifeend	0	10	6	8	10	10	15	4	3	2	2
Lepelaar	0	4	8	5	7	8	6	24	8	4	16
Meerkoet	1	100	100	200	230	150	65	100	50	200	200
Merel	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nijlgans	0	2	4	1	12	8	13	10	4	3	9
Nonnetje	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Noordse Kauw	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Noordse Kwikstaart	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Oeverloper	0	3	6	1	1	2	1	1	1	1	3
Oeverzwaluw	0	15	10	2	10	21	4	50	4	3	15
Ooievaar	0	13	1	1	1	0	1	1	4	9	3
Pijlstaart	2	6	4	6	10	13	12	20	8	7	15
Pimpelmees	0	1	0	2	2	1	2	0	1	2	2
Pontische Meeuw	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Porseleinhoen	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	1
Purperreiger	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Putter	0	2	2	4	4	2	2	3	3	12	2
Raaf	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Regenwulp	0	40	80	40	75	38	75	12	7	11	18
Reuzenstern	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rietgors	0	0	0	0	0	2	0	2	1	3	2
Rietzanger	0	1	0	0	0	1	1	2	1	1	3

Soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ringmus	0	0	2	6	6	2	1	2	3	1	2
Roek	0	0	7	2	2	5	0	2	0	2	1
Roodborst	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
Rosse Grutto	0	0	2	0	1	1	0	1	0	0	1
Rotgans	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Rouwkwikstaart	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1
Scholekster	29	135	300	100	200	254	150	200	100	68	100
Slechtvalk	0	0	1	1	2	1	1	0	0	2	1
Slobeend	8	90	95	50	110	50	65	111	110	35	114
Smient	450	600	501	1001	5000	500	725	300	500	250	500
Soepeend	0	0	0	0	1	0	0	0	12	2	2
Sperwer	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Spotvogel	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Spreeuw	0	400	500	51	51	2000	2000	100	25	100	1500
Staartmees	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0
Stadsduif	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Steenloper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
Steltkluut	0	2	0	3	4	8	1	7	2	5	13
Stormmeeuw	0	6	10	15	53	15	8	10	4	100	19
Strandplevier	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Tafeleend	0	2	0	4	1	2	1	1	1	0	0
Taiga-/Toendrarietgans	0	0	0	0	14	0	0	0	0	0	0
Tapuit	0	1	1	0	0	1	4	0	1	6	4
Temmincks Strandloper	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	10
Tjiftjaf	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Toendrarietgans	0	0	0	0	0	0	0	0	60	0	0
Torenvalk	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Tuinfluiter	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Tureluur	1	48	110	22	40	50	80	70	28	50	160
Turkse Tortel	0	2	1	1	0	1	1	2	1	2	2
Veldleeuwerik	0	0	0	1	2	1	1	3	10	5	17
Vink	0	2	1	2	8	7	9	1	2	3	2
Visdief	0	4	4	8	3	11	3	2	3	2	2
Waterhoen	0	2	1	6	1	1	1	2	3	2	3
Waterpieper	0	0	1	0	1	1	0	6	1	7	13
Waterral	0	0	0	1	0	0	1	3	3	0	1

Soort	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Watersnip	0	6	7	22	9	55	45	40	33	52	30
Wilde Eend	0	40	30	200	60	100	30	200	50	30	30
Wilde Zwaan	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Winterkoning	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Wintertaling	6	102	301	200	104	200	200	125	160	150	96
Witgat	0	5	2	1	2	1	1	2	2	10	4
Witte / Rouwkwikstaart	0	1	6	15	11	0	2	0	1	23	1
Witte Kwikstaart	2	5	20	5	3	12	6	7	5	18	10
Wulp	25	450	230	450	500	400	410	300	225	500	500
Zeearend	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Zilvermeeuw	0	20	210	15	20	76	80	65	10	10	125
Zilverplevier	4	2	1	1	0	1	1	1	2	0	1
Zomertaling	0	4	4	2	4	5	4	10	2	4	4
Zwarte Ibis	0	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0
Zwarte Kraai	0	4	2	5	4	4	4	5	5	5	4
Zwarte Ruiter	0	2	9	2	4	3	5	3	1	3	6
Zwartkop	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Zwartkopmeeuw	0	0	0	0	2	2	0	2	1	6	20

Bron: Natuurlijke Zaken (W. Non). NDFF geraadpleegd op 25-9-2020

Bijlage 3 Slaapplaatstellingen Landje van Geijsel

2011-2020

datum	soort	aantal	datum	soort	aantal
19-03-2011	Grutto	650	06-02-2017	Wulp	127
19-03-2011	IJslandse Grutto	200	21-03-2017	Grutto	1050
19-03-2011	Kievit	30	21-03-2017	IJslandse Grutto	0
19-03-2011	Wulp	75	21-03-2017	Scholekster	55
09-04-2011	Grutto	360	25-03-2017	Grutto	430
09-04-2011	IJslandse Grutto	160	08-04-2017	Grutto	127
25-03-2012	Grutto	410	08-04-2017	Kemphaan	11
25-03-2012	Wulp	35	08-04-2017	Scholekster	16
23-02-2013	Grutto	40	03-09-2017	Wulp	0
23-02-2013	IJslandse Grutto	40	16-02-2018	Grutto	135
23-02-2013	Wulp	210	16-02-2018	Kievit	330
15-03-2013	Grutto	3000	16-02-2018	Scholekster	27
15-03-2013	IJslandse Grutto	2200	16-02-2018	Wulp	147
15-03-2013	Wulp	0	12-03-2018	Grutto	1310
06-04-2013	Grutto	376	12-03-2018	Wulp	190
06-04-2013	Kemphaan	6	19-03-2018	Grutto	2175
06-04-2013	Wulp	0	19-03-2018	Kemphaan	26
08-02-2014	Grutto	0	19-03-2018	Wulp	180
08-02-2014	IJslandse Grutto	0	09-04-2018	Grutto	360
08-02-2014	Wulp	295	09-04-2018	Wulp	95
14-03-2014	Grutto	884	08-02-2019	Goudplevier	8
14-03-2014	Kemphaan	5	08-02-2019	Grutto	14
14-03-2014	Kievit	90	08-02-2019	Kievit	155
14-03-2014	Tureluur	7	08-02-2019	Wulp	39
14-03-2014	Wulp	447	10-02-2019	Grutto	21
09-04-2014	Grutto	735	10-02-2019	Wulp	39
09-04-2014	Kemphaan	26	11-02-2019	Wulp	195
09-04-2014	Kievit	25	13-03-2019	Grutto	510
09-04-2014	Kleine Mantelmeeuw	170	13-03-2019	Wulp	115
09-04-2014	Kokmeeuw	130	24-03-2019	Grutto	525
09-04-2014	Tureluur	5	09-09-2019	Wulp	0
09-04-2014	Wulp	66	06-02-2020	Grutto	20
09-04-2014	Zilvermeeuw	23	06-02-2020	Kievit	750
26-04-2014	Bosruiter	1	06-02-2020	Wulp	255
26-04-2014	Kemphaan	52	29-02-2020	Grutto	3100
26-04-2014	Wulp	0	29-02-2020	Kemphaan	0
07-02-2015	Grutto	0	29-02-2020	Scholekster	20
07-02-2015	Wulp	255	29-02-2020	Wulp	5
11-03-2015	Grutto	1350	10-03-2020	Grutto	2600
11-03-2015	Scholekster	35	10-03-2020	Kemphaan	0
19-03-2015	Grutto	455	10-03-2020	Wulp	35

datum	soort	aantal	datum	soort	aantal
19-03-2015	Kleine Mantelmeeuw	15	05-04-2020	Grutto	260
19-03-2015	Kokmeeuw	1100	05-04-2020	Wulp	375
19-03-2015	Scholekster	34	15-06-2020	Grutto	75
19-03-2015	Wulp	265	15-06-2020	Kievit	50
19-03-2015	Zilvermeeuw	75	15-06-2020	Scholekster	1
04-04-2015	Grutto	235	15-06-2020	Tureluur	100
04-04-2015	Scholekster	65			
04-04-2015	Wulp	42			
10-09-2015	Wulp	0			

Bron: gegevens Jos Vrolijk

NATUURLIJKE ZAKEN

de zakelijke dienstverlening van Landschap

Landschap Noord-Holland

Landschap Noord-Holland
Postbus 222
1850 AE Heiloo
Tel. 088 - 006 44 00
www.landschapnoordholland.nl
info@landschapnoordholland.nl